

# KOROŠKA KRONIKA

IZDAJA: BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Leto V.

CELOVEC, 14. januarja 1949

Številka 2

## Britanski vojaki v Transjordaniji

BRITANSKE ČETE SO SE IZKRCALE V AKABI, PRISTANIŠČU V SEVERNEM DELU ZALIVA AKABA, NA SEVERNI STRANI RDEČEGA MORJA. TUKAJ SE STIKAJO FRONTE EGIPTA, TRANSJORDANIJE IN ŽIDOV-SKE PALESTINE

Transjordanjska vlada je bila zaprosila britansko vlado, naj bi ta po določilih Anglo-transjordanjske pogodbe, ki je bila sklenjena lanskega marca in ki predvideva medsebojno pomoč v slučaju nevarnosti, poslala svoje čete v Akabo. Britanska vlada se je tej prošnji odzvala.

V Londonu poudarjajo, da je britanska vlada s tem izpolnila obveznosti, ki

jih ima napram Transjordaniji po gornji pogodbi. Dosedaj pa še ni poslala Britanija nobenih čet in ne vojaškega materiala kakršnikoli arabski državi.

Velika Britanija ima vojaško pogodbo s tremi arabskimi državami, ki so zapletene v sedanjih sporih v Palestini. Po tej pogodbi je vsaka dežela, bodisi Egipt, Transjordanija ali Irak v slučaju resnega ogrožanja upravičena po svoji vladi zaprositi za britansko vojaško pomoč. Brez dvoma bo Britanija to pomoč tudi nudila, če bodo spori med Židi in Arabci na Srednjem Vzhodu divjali še dalje, kajti če bi odklonila pomoč, bi to pomenilo, da noče izpolniti svojih obveznosti glede medsebojne pomoči in obrambe v nevarnosti ter bi zapravila za-

upanje v vse obrambne pogodbe s Srednjim Vzhodom ali z drugimi državami.

Britanska vlada je v sredo pri posebnem zasedanju razpravljala o zadnjem izgredu v Egiptu, pri katerem je bilo sestreljenih pet britanskih letal. Dan poprej je zunanje ministrstvo izjavilo, da je treba izraelsko trditev, češ da so se vse izraelske čete umaknile iz egiptskega ozemlja, sprejeti z gotovim neupanjem, kajti že prej je neko izraelsko poročilo javilo umik čet, kar pa se je izkazalo za neresnično. Prav tako ni mogoče verjeti zadnji izraelski trditvi, kajti teh pet letal so po vseh prilikah sodeč sestrelile izraelske čete nad egiptovskim ozemljem 40 milj od demarkacijske linije.

## „Yuan“ poziva k miru

Nadzorstvo „Yuan“, najvišja nadzorstvena ustanova kitajske vlade, je v torek soglasno sklenila pozvati kitajski narod k takojšnjem premirju.

Z obsežno izjavo poziva „Yuan“ komuniste, „naj bi zavzeli isto staljšče do miru“, kot ga je povzel Čangkajšek v

svoji noveletni poslanici ter naj upoštevajo „željo naroda po prenehanju trpljenja, ki mu ga je povzročila vojna“.

Po tej izjavi organizacije „Yuan“ je skupina članov te ustanove predložila v nadaljnje proučevanje mirovni načrt, ki vsebuje štiri točke.

### Opozorilo uprave

Današnji številki „Koroške kronike“ so priložene položnice, ki so namenjene vsem tistim, ki še niso poravnali zaostale naročnine za leto 1948. Položnic se lahko poslužijo tudi ostali, ki bi radi nakazali naročnino za tekoče leto.

Kdor pa je naročnino že poravnal, naj ga priložena položnica ne moti. Lahko si jo shrani za drugo priliko.

Prosimo, da čimprej poravnate zaostalo naročnino.

Uprava „Koroške kronike“

## Dean Acheson novi zunanji minister USA

Predsednik Truman je 7. januarja sprejel „nerad in z globokim obžalovanjem“ ostavko zunanjega ministra Georgea C. Marshalla in imenoval za njegovega naslednika Deana G. Achesona, svoječasnega namestnika zunanjega ministra.

Odstopil je tudi namestnik zunanjega ministra Robert A. Lovett. Za njegovega naslednika je bil imenovan ravnatelj proračuna James E. Webb.

Odstopa veljata od 20. januarja dalje, ko bo ustoličen Truman kot novi predsednik.

Nova imenovanja mora odobriti se-

nat, toda glavni predstavniki senata so se že izrazili v ugodnem smislu.

Predsednik je objavil navedene spremembe na tiskovni konferenci in izrazil pri tem tople besede zahvale za Marshalla, zlasti za njegovo delo pri sestavi in izvajanju načrta za evropsko obnovo.

Predsednik je odločno zatrdil, da bodo Združene države nadaljevale sedanjo zunanjo politiko in omenil, da sta on in Marshall delala popolnoma sporazumno.

Marshall je postal zunanji minister 21. januarja 1947, po odstopu Jamesa F. Byrnesa.

### Okoli avstrijske mirovne pogodbe

Predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva je izjavil, da čakajo glede pripravljalnih del za obnovo štiristranskih razgovorov glede avstrijske mirovne pogodbe, da Sovjetska zveza odgovori na predlog, po katerem naj bi pričeli s temi razgovori v Londonu okoli 7. februarja.

Vabilo, da se naj razgovori obnovijo ta dan, je izdal pretekli mesec predsednik (Amerikanec) Sveta namestnikov zunanjih ministrov. Velika Britanija in Francija sta že pristali na ta datum.

Sovjetska zveza je že preje pristala na avstrijski predlog za obnovitev navedenih razgovorov.

## Britanska pogodba z Jugoslavijo

V Londonu so dne 23. decembra podpisali trojno trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo za eno leto. Pogajanja za to pogodbo so se pričela že februarja meseca 1946 in so se sedaj z uspehom zaključila.

Sestavili so seznam in določili količino blaga, ki ga bosta v tej dobi v okviru trgovinske pogodbe obe državi medseboj zamenjavali po primerni ceni in potrebi. Pogodbo bodo meseca julija pregledali. Obe vladi sta izjavili, da bosta kmalu pričeli s pogajanjem o novi trgovinski pogodbi za daljšo dobo.

Pogodba določa, da bo jugoslovanska vlada izplačala 4.500.000 funtsterlingov odškodnine za britansko imovino, delnike in vloge vsled „jugoslovanskih ukrepov za poddržavljenje, razlastitev ali likvidacijo“. Od te skupne vsote bo plačanih 450.000 funtsterlingov tekom enega leta, večinoma iz jugoslovanske

imovine v Londonu, ki je bila dana na razpolago istočasno s pogodbo o denarju in imovini. Ostalih 4.050.000 pa bo Jugoslavija izplačala pozneje. Natančne določbe in pogoje o tem bo treba urediti tekom pogajanj za dolgoročno trgovinsko pogodbo.

Britanska vlada je izjavila, da so se strinjali z vsoto 4.500.000 funtsterlingov vsi britanski narodi. (Samo vlada v Južni Afriki še ni potrdila te pogodbe).

V Londonu vlada zaradi te pogodbe z Jugoslavijo zadovoljstvo, čeprav graja pogodbo o odškodnini za poddržavljen britansko imovino z dveh strani. Levičarsko krilo je mnenja, da ni potrebna odškodnina za kapitalistično imetje v jugoslovanskih tvrdkah; a mešanstvo misli, da ne more biti govora o kakšni odškodnini, ker bo samo 10% izplačano takoj, a za ostalo vsoto se ne ve, kdaj bo izplačana.

## Svetovna kriza

Svetovno znani angleški zgodovinar, profesor Arnold Toynbee, je pred kratkim govoril pred ogromno množico mladine ter izrazil nekaj izredno zanimivih misli. Njegove besede so vredne, da se človek ob njih poglubi.

Profesor Toynbee je eden izmed najuglednejših javnih osebnosti in v članku so podane njegove vodilne misli, ki naj bi oblikovale nazore mladine.

On pravi:

Kakor hitro zaslišimo besedi „svetovna kriza“, se porajajo v nas morda iste misli:

Ali bo prišlo do tretje vojne?

Če bo prišlo do vojne, ali bo še stršnejša, kakor sta bili prvi dve, ker ima svet sedaj atomsko bombo in druga nevarna orožja?

Če bo nastala vojna, ali jo bo povzročila ena izmed posameznih kriz, ki danes vznemirjajo človeštvo: Berlin, Palestina, Kitajska, Grčija, Francija, Italija, Koreja, Indo-China, Burma, Malaja, Java?

Če pa bo mogoče vse te današnje spore mirno rešiti, ali bosta prej ali slej Amerika in Rusija prisiljeni stopiti v boj, ne zaradi kakršne koli posamezne spletke, temveč ker za nju ni prostora, da bi živeli mirno druga poleg druge na svetu, kot je danes?

Kakna je usoda Zapadne Evrope? Ali bo Marshalov načrt uspel?

Kakšna je usoda Velike Britanije?

Pred letom 1914 niso navdajale ljudi takšne bojazni, čeprav se je nenadoma pojavila vojna, ki je zahtevala toliko žrtev. Ljudje so takrat živeli v urejenih razmerah. Ta zavest jim je pomagala preživeti prvo svetovno vojno. Smatrali so jo za nesrečo kakor kaj drugega, n. pr. iztirjenje vlaka, potopitev parnika itd. torej za nekaj strašnega, kar pa je mogoče prenesti.

Tekom naše življenjske dobe pa je nastala velika izprememba. Ali je sedaj slabše kakor pred letom 1914 in 1939? Ali je boljše? Kaj naj storimo, da bomo pomagali krmariti svet v pravo smer?

Pred letom 1914 je tudi bilo mnogo nereda in težav okrog po svetu, samo mi nismo videli krize drugih narodov. Danes pa se bolj zavedamo težav in stisk drugih narodov in slojev kakor pa svojega lastnega naroda. To pomeni samo na sebi izboljšanje: to je napredek v vzgoji za svetovno pravičnost. Kaj je povzročilo to spremembo? Morda so trije vzroki:

Postalj smo bolj občutljivi za potrebe in stiske drugih, čeprav se te v sebičnem smislu nas ne tičejo.

Globlje se zavedamo važnosti medsebojne povezanosti.

Svet sam se je spremenil, tako da zavede drugih ljudi, ki se nas včasih niso tikale, sedaj vendarle vplivajo na nas.

Že stoletje pred 1914 je razsajala n. pr. na Kitajskem lakota, vojska, revolucija itd., pa je Zapad komaj vedel za to. Danes pa se jasno zavedamo, da je ogromnega pomena za Rusijo in za Zapad, kako se bo končala sedanja vojna med kitajskimi nacionalisti in komunisti.

Nekoč so ljudje čitali o lakoti na Kitajskem kakor o nečem, kar se lahko dogodi samo na Kitajskem in to jih niti ni vznemirjalo. Danes po vojni, ko vlada pomanjkanje živil, pa se polno zavedamo, da imajo vsa človeška bitja iste zahteve in če nastane v neki deželi beda, morajo druga ljudstva priskočiti na pomoč in dotični narod rešiti stradanja.

Ali je sedaj jasno, kaj je bistvo današnje svetovne krize, katere se tako močno zavedamo? — Krize so bile tudi

(Nadaljevanje na 2. strani)

### Nove odobritve nabav po programu ERP

Uprava za gospodarsko sodelovanje je objavila nove odobritve nabav za 9.534.000 dolarjev in zmanjšanje prejšnjih odobritev za 10.360.000 dolarjev.

Skupna vsota dosedanjih odobritev nabav za države ERP in Kitajsko se je s tem povečala na 4.235.248.000 dolarjev.

Nove odobritve in zmanjšanja prejšnjih odobritev so sledeče:

	odobritve	zmanjšanje
	dolarjev	dolarjev
Velika Britanija	500.000	7.750.000
Italija	200.000	
Francija	960.000	673.000
Franc. sev. Afr.	1.079.000	
Fran. cona Nem.	1.263.000	
Avstrija	1.250.000	1.036.000

# Politični pregled

## ITALIJA

Italijanski gospodarski proračun za leto 1949 kaže precejšnjo trdnost italijanske valute in splošnega gospodarskega stanja, tako da Italija upa v tem letu povečati svojo zunanjo trgovino.

Italijanski zunanji minister grof Sforza je izjavil, da notranja politična nasprotja v Italiji ne bodo ovirala njene zunanje politike. Dejal je, da v vprašanju bivših italijanskih kolonij obstajajo nasprotja z Veliko Britanijo, ki pa jih bo mogoče izravnati in odpraviti nezaupanje. Pristavil je, da je bodočnost Italije in Evrope sploh odvisna od gospodarske obnove in če so torej gospodarstveniki pripravljene odkrito sodelovati med seboj, tedaj morajo tudi diplomati storiti isto.

## ČESKOSLOVASKA

V Pragi so objavili nove ukrepe, na podlagi katerih bo češka vlada zasegla privatno premoženje in srednji sloj obubožala. Tudi je bilo uradno objavljeno, da bodo uvedli takozvani „sivi trg“.

Od sedaj naprej bodo določene dvojne cene živlom in drugim važnim potrebščinam. Finančni minister dr. Dolansky je v parlamentu objavil podrobnosti o tem. Prva cena je določena za osebe, ki posedujejo nakaznice ali posebne izkaznice. Ti bodo lahko kupovali po uradno določenih cenah kot sedaj. Druga cena pa se nanaša na takozvani „prosti trg“, kjer je blago dvakrat do petkrat dražje. V glavnem bodo dobili nakaznice za živila samo člani komunistične partije, uradniki zveznih sindikatov, delavci, mali kmetovalci in slični sloji. Večina onih slojev, ki so bili prej premožnejši, bo morala kupovati po višjih cenah. Lastniki trgovin, večji kmetovalci in pripadniki svobodnih poklicev ne bodo prejeli oblačilnih nakaznic.

## Svetovna kriza

(Nadaljevanje s 1. strani)

že prej na svetu, samo ljudje jih niso videli. Danes pa svet naglo raste v enoto in sicer na dva načina:

Prvič so materialno postali razni narodi in dežele bolj odvisni drug od drugega. Drugič pa se narodi moralno razvijajo v eno samo družino, v „Svetovno bratstvo“ pod očetovskim varstvom Stvarnika.

To so dejstva, ki so povzročila spremembo med človeštvom, ki je nastajala le postopoma, a se sedaj naglo razvija. K tej spremembi je veliko pripomogla revolucija v industriji in boljše prometne zveze, dalje oblast nad Oceani, ki so jih osvojevali zapadnoevropski narodi od leta 1500 dalje in pa spoštovanje ver vseh narodov na svetu.

Če smo res na poti k ustvaritvi svetovnega bratstva, je to vsekakor najboljše in najsrečnejša pot. Če bi na svetu vladala skupnost in bratstvo, tedaj ne bi bilo svetovne krize. Tudi bojzani bi ne bilo, ki se sedaj poraja spričo neredov po raznih deželah.

Toda obenem je današnja kriza rezultat našega napredovanja v svetovno edinost. Ta pokret je v svoji veličini povzročil krizo, ki jo je treba preživeti.

Danes so sloji in narodi, ki so v preteklosti živeli ločeno in imeli le malo stikov med seboj in niso odgovarjali drug za drugega, prisiljeni živeti tesno skupaj. Ta nenadna sprememba pa zahteva od nas vseh potrpljenja, uvidevnosti in če treba tudi dejanj požrtvovalnosti.

Potrpljenje, uvidevnost, strpnost in požrtvovanje so vrline, ki jih danes moramo imeti, če hočemo krmariti našo ladjo v varno pristanišče brez ponovne nesreče, ki bi tokrat lahko postala usodna za vse človeštvo.

Vsako lahko sam uvidi, po kateri poti se pride do svetovne skupnosti, po poti miru in sodelovanja, ali po poti vojne in revolucije.

Vsaka država bi želela, da se svet zedini na podlagi političnih načel, ki prevladujejo v območju njenih mej.

Če si ljudje zamišljajo zedinjenje v tem smislu, potem je tako upanje utopija.

## VELIKA BRITANIJA

Ernest Bevin se je v zunanjem ministertvu sestel z visokimi komisarji vseh britanskih dominijonov. Minister za posle Združenega kraljestva je bil navzoč.

Britanija je predložila Sovjetski zvezi noto, ki predlaga ponovna pogajanja za angleško-rusko trgovsko pogodbo. Rusija se je temu predlogu odzvala. Britanska nota poudarja, da bi bilo zelo važno, če bi mogla Anglija med svoje letošnje uvoze všteti tudi žitne dobave iz Rusije.

Voditelji britanske delavske stranke so sedaj izdelali prvi osnutek svoje politike, s katero bodo pričeli volilni boj ob splošnih volitvah, ki bodo leta 1950. Seveda bo ta osnutek še spremenjen in izpopolnjen tako, da bo končno vseboval vse podrobnosti volilnega programa ter ustvaril podlago, na kateri mislijo osnovati „drugo petletko“.

Britanski državni tajnik v ministertvu za gorivo je sporočil, da če bo evropska premogovna industrija še v naprej tako napredovala, bo Evropa v štirih letih postala neodvisna od ameriških premogovnih dobav. Pristavil je, da je že vidno izboljšanje v pridobivanju premoga v Evropi in še posebno v Britaniji in da bo mogla do leta 1953 Evropa sama kriti svojo potrebo po premogu.

## ZDRUZENE DRŽAVE

V Washingtonu so sklenili, da bo posebni ameriški odbor sestavljal obširen načrt za vojaško pomoč večjemu številu prekomorskih držav. Ta načrt predvideva vojaško pomoč Zapadni Evropi in nekaterim drugim državam, ki jih bo določila Trumanova uprava. Pomoč pa ne bo stopila v veljavo, dokler ne bo podpisan Severnoatlantski pakt, o katerem se sedaj vrše pogajanja.

Seveda bo treba ta načrt še natančno izdelati. Predvsem morajo vse tri vojaške sile določiti, kakšne vrste orožja bi lahko nudili svojim prekomorskim zaveznikom in kako bi jih prepepljali tja.

Ameriška komisija za atomsko energijo je sporočila, da je ameriška vlada odobrila načrt v znesku 70 milijonov dolarjev za zgraditev naprav za pridobivanje atomske energije v Oakridge, Tennessee.

Iz Washingtona poročajo, da bo Dean Acheson, ki je postal naslednik Marshalla kot zunanji minister, od 20. januarja dalje osebno vodil pogajanja o Atlantski pogodbi.

## AVSTRIJA

Tekom letošnjega leta bo Avstrija na podlagi raznih trgovskih pogodb, ki jih je sklenila z različnimi državami, uvozila okrog 43.000.000 jajc. Jajca bodo dobavljale: Holandska, Poljska, Jugoslavija, Bolgarija, Madžarska in Danska.

Britanska delegacija Zveze sindikatov, ki je pod vodstvom Will Lawtherja, predsednika Kongresa zveznih sindikatov, obiskala Avstrijo, je imela razgovore z avstrijskim predsednikom dr. Rennerjem in državnim kanclerjem dr. ing. Figlom.

Sedem starejših častnikov in uradnikov avstrijskega notranjega ministertva je na povabilo britanske vlade odpotovalo na 12-dnevni obisk v Anglijo, kjer bodo proučevali britanski policijski sistem in zadnje metode kriminalnega zasledovanja in ukrepe za javno varnost. Med drugimi soudeleženci tega potovanja sta tudi Pirkhofer iz Štajerske in Korytko iz Koroške.

## KITAJSKA

Mirovni razgovori na Kitajskem so napravili tako zmedo in nasprotja, da je vsako napredovanje zaustavljeno. Vsi politiki so z generalisimom vred v vseh notah, predloženih v Nankingu, izrazili željo po miru.

Komunisti so prav tako izjavili, da želijo mir in vsa dežela naravnost vpije po njem. Inicijativo pa morajo dati nacionalisti, ki so bili odločilno premagani v boju.

Jasno je, da bi bila Čangkajskova os-

tavka predpogoj za pogajanja. Obenem pa je tudi jasno, da sedanji politični pritisk ni dovolj močan, da bi ga prisilil podati ostavko.

Bolj verjetno je, da Čangkajšek s policijskim šefom Chen Li-Fu še vedno želi posredovanj, ki bi načela dolgotrajna pogajanja, katera pa bi, četudi ne bi prinesla nobenih uspehov, vendarle nudila nacionalistom časa, da bi se zopet združili in dobili nadaljnjo pomoč.

Mirovna stranka pa še ni izgubila poguma. Voditelji Kuomintanga še vedno upajo, da bi po Čangkajškovih ostavki komunisti sprejeli njihovo ponudbo ter pozabili na „črno listo vojnih zločincev“, ki so jo bili sestavili. Komunisti še niso jasno izrazili svojega stališča glede mirovnih pogajanj. Naravno pa je, da ne žele totalne vojne.

Komunisti niso napravili nič bolj nepopravljivega, kakor da so bombardirali Peking ter napadli Tientsin. Sedaj se vrše pogajanja z „letečim generalom“ Fu-Tso-Yi-jem o teh dveh mestih. On je že dvakrat preslišal neposredna povelja Čangkajška, naj bi prišel v Nanking po nasvete. Komunisti so predvsem na jugu izvajali svoje ofenzive. V dolini Yangtse ni bistvenih nacionalističnih čet. Te so zgoščene južno od reke in čuvajo Nanking in tradicionalna križišča Wuchu in Cinkiang.

Komunistične sile so še vedno množestvilne okrog Hsuhowa in se bore z ameriškim orožjem, katero so zalepile nacionalistični dvanajsti armadi, ki so jo pred kratkim porazile.

Čeprav bi trenutno komunisti lahko zavzeli Kitajsko z orožjem, je vendarle mnogo bolj ugodno, če dosežejo premirje in spravo z nacionalističnimi četami, kar bo deželi prihranilo neizmerno gorje.

## FRANCIJA

Pet francoskih kardinalov je protestiralo zaradi aretacije madžarskega primasa, kardinala Mindszenthya ter zahtevajo njegovo izpustitev.

General De Gaulle je v svoji novoletni poslanici izjavil, da bo v letošnjem letu povedel Francijo k zmagi nad vsemi sovražniki, ki jo ogrožajo od znotraj in od znotraj.

Francoska vlada bo sedaj podvzela vse ukrepe, da razčisti zapleteno vprašanje, ki je nastalo vsled krilatic, češ da so se vršile poneverbe in zloraba sredstev iz javnega fonda. Sam Andre Marie, pravosodni minister bo predsedoval tej preiskovalni komisiji.

## Drobne novice

Cesar Hirohito je ta teden obiskal generala McArthurja. To je sedmi obisk za časa zasedbe. O razgovorih, ki so trajali nad dve uri, ni bilo nič objavljene, pač pa so ameriški in japonski krogi mnenja, da sta se razgovarjala o splošnem položaju na Japonskem in Daljnem Vzhodu.

\*

Po uradnem poročilu bodo uvozili starine iz 14-tih dežel evropske celine v Veliko Britanijo na podlagi načrta, da ustvarijo London za „starinarsko in umetnostno izložbo sveta“. Starine bodo nudile: Avstrija, Bolgarija, Češko-slovaška, Danska, Francija, Grčija, Holandska, Madžarska, Italija, Norveška, Poljska, Rumunija, Rusija in Jugoslavija.

## PREGLEDANE OCENITVE SVETOVNE LETINE

Ameriško poljedelsko ministertvo je pred kratkim objavilo da cenijo svetovno letino pšenice pri zadnji žetvi na 6.285 milijonov bušljev (en bušelj okrog 35¼ litrov), in ne, kakor so javili v septembru, na 6.250 milijonov bušljev.

Nadalje računajo, da bo svetovna žetev rži znašala 1.625 milijonov bušljev (1947 je znašala 1.490 milijonov bušljev), pred vojno 1.730 milijonov bušljev). Pri sladkorju pričakujejo donos 33.924.600 ton (leta 1947 30.482.100 ton, pred vojno povprečno 31.239.000 ton). Volne pričakujejo 3.730 milijonov bal (leta 1946 3.710 milijonov bal). Pred vojno je znašal povprečen donos 3.920 milijonov bal.

## Lik Deana Achesona

Novoimenovani zun. minister Dean Acheson po nastopil svoje mesto 20. januarja, ko se bo pričela štiriletna predsedniška dolžnost Trumana. Acheson je bil svoj čas pomočnik zunanjega ministra in je kot tak odstopil 30. junija 1948, da bi se posvetil svojemu odvetniškemu poklicu.

Acheson ima veliko diplomatsko izkustvo in je strokovnjak v zunanji gospodarski politiki.

V februarju 1941 je bil Acheson imenovan za pomočnika zunanjega ministra s posebno nalogo ureditve gospodarskih odnošajev Amerike s svetom, ki je bil v vojni. Imel je mnogo uspeha pri delu za ameriško pomoč zaveznikom. Med vojno je skrbel za izvajanje zakona o najemih in posojilih in je nadziral dobave tujih držav in sestavo črne liste sovražnih tvrdk.

Kot član predsedstvenega odbora sovjetskega protokola je sodeloval pri sestavi dogovorov za dobave Sovjetski zvezi. Sodeloval je pri ustanovitvi UNRRAe in bil na čelu delegacije Združenih držav na konferenci te ustanove v novembru 1943 ter predstavljal Združene države tudi na konferenci UNRRA v Montrealu leta 1944.

Omeniti moramo nadalje važno sodelovanje Achesona pri ustvaritvi Združenih narodov in pri sestavi dogovorov v Bretton Woodsu. Predsedoval je komisiji, ki je izdelala poročilo Acheson-Lilienthal, ki je bilo temelj načrta ZN za mednarodno nadzorstvo atomske energije.

V avgustu 1945 je Acheson odstopil kot pomočnik zunanjega ministra, tri dni kasneje ga je zunanji minister Byrnes imenoval za namestnika zunanjega ministra.

Ko je Marshall postal za Byrnesom zunanji minister, je pozval Achesona, naj ostane na svojem mestu. Kljub temu, da je glede svojega zasebnega poklica s tem doprinesel materialne žrtve, je spretni odvetnik ostal na svojem mestu vse do 30. junija. Pri njegovem odstopu mu je predsednik Truman podelil odlikovanje.

Novi zunanji minister se je rodil 11. aprila 1893 v Middletownu v Connecticutu kot sin pastorja episkopalne cerkve, rojenega Angleža, ki je kasneje postal škof Connecticuta.

Ze od svoje mladosti dalje je imel Acheson namen posvetiti se odvetništvu. Obiskoval je Groton School in nato univerzo Yale in izpopolnil svoje študije na Harvardski univerzi, kjer je tudi promoviral za doktorja prava. V prvi svetovni vojni je služil v ameriški mornarici.

Svojo kariero je začel kot zasebni tajnik umrlega sodnika vrhovnega sodišča Louisa D. Brandeisa. Po dveh letih dela z Brandeisom je Acheson vstopil v eno od prvih odvetniških pisarn Washingtona. Leta 1933 je bil imenovan za namestnika finančnega ministra, na katerem mestu je ostal 6 mesecev, nakar se je vrnil k svojemu odvetniškemu poklicu.

Kot odvetnik si je pridobil najboljše sloves. Pet let kasneje je bil imenovan od generalnega prokuratorja Združenih držav za predsednika odbora za študij „načel zbornih sodišč“. V januarju 1941 je odbor predložil svoje poročilo, ki ga je „New York Times“ označil za „mejnik v zgodovini upravne reforme“.

Acheson se je poročil l. 1917 z gdč. Alice Stanley iz Detroita, znano slikarico. Njuni trije otroci, dve hčerki in sin, so vsi poročeni. Acheson živi s svojo ženo v Washingtonu od leta 1919, v stari četrti Georgetowna.

Achesonu pripisujejo prvotni predlog za tisto politiko, ki je kasneje dovela do Marshallovega načrta.

## POROČILO O POTRESU

6. januarja ob 20,30 je bilo mogoče občutiti v okolici Železne Kaple lahen potres, katerega žarišče je bilo verjetno v Jugoslaviji. Za tozadevna poročila prosi prebivalstvo Osrednji zavod za vremenoslovje in geodinamiko na Dunaju, XIX., Hohe Warte 38. Zavodu naj se sporoči tozadevna poročila na dopisnici. (Zentralanstalt für Metereologie und Geodynamik in Wien XIX., Hohe Warte 38).

A. B.-k.:

# Koroški slikar Marko Pernhart

L. 1931, ob šestdesetletnici Pernhartove smrti so se začeli zgodovinarji posebej zanimati za tega znamenitega koroškega slikarja. Ponosni smo nanj in veseli smo ga, ker je popolnoma naš domačin.

Prvotno in pravo ime mu je bilo Pernat. Na Proboju v župniji St. Vid v Podjuni stoji še sedaj hišica „pri Pernatu“. To je prvotni dom slikarjevega očeta Andreja Pernata. Ta Andrej se je izučil mizarstva. S svojo malo dediščino po rajnem očetu Matiji Pernatu in s svojimi skromnimi prihranki si je ustanovil lasten dom. Kupil je majhno domačijo „pri Lajrovcu“ v Zgornjih Medgorjih v župniji Grabštajn. Je to sredi poti, ko greš iz Grabštajna v Medgorje. Star je bil 39 let, ko se je 3. februarja 1823 poročil v Grabštajnu z Uršulo Klotzer, 23letno hčerko Temperlovega kočarja v Grabštajnu. Prvi otrok iz tega zakona je bil sinček Marko, rojen pri Lajrovcu 6. julija 1824 in krščen v Grabštajnu.

Najbrž je bilo pri Lajrovcu premalo zaslužka za mizarja. Je pač bilo v Grabštajnu drugih in najbrž boljših mizarjev dovolj. Tudi niso Zgornje Medgorje ob prometni cesti, ampak je to skrit, zakoten kraj. Zato si je Andrej poiskal drug dom — pri Rupicu v Goricah, župnija Mohlič. Tam sta se rodila Markova brata Andrej 25. aprila 1830 in sestra Uršula 21. oktobra 1833. V župnijskih knjigah v Grabštajnu in v Mohličah so vpisani le z rodbinskim imenom „Pernath“.

Iz Mohlič se čez nekaj let preselijo k Drtničeju v župniji Tinje. Drtničej je majhna kmetija v Rutah, na južni strani gore Brankovca, z lepo sončno lego in krasnim razgledom, malo nad živahnostjo ceste, ki veže Velikovec s Celovcem. Pri Drtničeju sta se rodila Markova sestra Ana 22. septembra 1836 in brat Gašpar 15. januarja 1840. Krščena sta bila v Tinjah.

Takrat so navadno vpisovali v krstno knjigo ime, kakor so ga napovedali botri in babica. Če ni bil v župnijskih knjigah še nihče iz tiste rodbine vpisan, jim ni bilo mar, kako je vpisan priimek

v rojstni župniji staršev. Tudi je bila ravno v tistih časih navada, da so nekatera rodbinska imena malo spremenili, češ da je to všeč šoli in oblasti. Tako so v krstno knjigo v Tinjah zapisali „Pernhart“, Uršula, rojena v Mohličah leta 1833, se je dne 16. maja 1858 od Drtničeja omožila h Kropivniku v Tinjah. V poročni knjigi ima oboje ime, Pernhart in Pernat. V zapisnikih ljubljanske deželne vlade se bere, da je prošil za potni list leta 1846 slikar Marko „Pernat“ iz Tinj in leta 1847 zopet slikar Marko „Pernat“ s Koroškega. Koroški zgodovinar Jaksch poroča dne 30. januarja 1914 v Ljubljano, da se je slikar na svojem potnem listu z dne 29. novembra 1847 sam podpisal kot „Markus Pernat“.

V šolo je hodil Marko v Tinje, od Drtničeja dobre pol ure. Bili so tista leta v Tinjah trije duhovniki, provizor in dva kaplana. Učenec Marko Pernhart je z ogljem na desko narisal glavo svojega učitelja, pa tudi svojega kateheta tako razločno, da je vsak takoj spoznal, kateri izmed treh duhovnikov je to. Ko je oče delal nove skrinje, mu jih je sin Marko pomagal poslikati. Ravno tako je šolar Pernhart sam slikal pri očetu čelnice (končnice) za nove čebelne panje. Na paši je izdeloval ptičje kletke, jih pisano poslikal in potem nosil v Celovec prodajat. Doma je poslikal vso uto, kjer so imeli drva. Ko je bil Marko že zdavnaj pokopan, so še ljudje z zanimanjem ogledovali slikarije na lesenih utih. Leta 1905 je pri Drtničeju vse do tal pogorelo. Takrat je zgorela tudi tista uta. Nekaj let po smrti staršev je Markov brat prodal Drtničev dom, ki je po tistem že štirikrat menjal svojega posestnika.

Seveda so kmalu spoznali, da ima Drtničejev Marko talent za slikarstvo in da ga to najbolj veseli. V vsem tistem okraju je bil takrat najuglednejši mož Jožef Thaler, lastnik Krajarjevega dvora ob cesti, kamor je od Drtničeja le četrt ure. Za poskušnjo naroči Thaler, naj Marko, takrat še pastir in učenec zadnjega oddelka ljudske šole, poslika veljiko sobo pri Krajarju. Fant je poskušnjo odlično prestal. Thaler

priporoči mladega slikarja zgodovinarju Henriku Hermannu, škofovemu dvornemu kaplanu v Celovcu. Ta še piše goriškemu nadškofu Francu Lušinu in poprosi za podporo, da bi se Marko Pernhart izučil slikarstva. Nadškof Lušin je bil namreč doma iz Tinj ter je za svoj domači kraj storil, kar je le mogel. Tem rajši je nadškof pomagal, ker je bil Marko priden in pobožen sin globoko verne, pa ubožne rodbine.

Marko Pernhart je prišel v Celovec k slikarju Andreju Hauserju. Očetovski dobrotnik Hermann seznanil Marka s plemenito rodbino Moro, ki je že takrat imela v Vetrinju tovarno za izdelovanje sukna. Mlajši sin Edvard vitez Moro je bil izvrsten pokrajinski slikar. Tudi so se tam oglašali in zadrževali sloveči slikarji iz drugih krajev, na primer akademični profesor Steinfeld z Dunaja. Edvard vitez Moro se je zavzel za mladega slikarja. Najprej ga je spravil od Hauserja k boljšemu mojstru, k slikarju Bokelenu. Glavni mojster pa je bil pridnemu in pravtako hvaležnemu učencu Pernhartu Edvard Moro sam. Pozneje je Pernhart imel pri Morovih v Vetrinju svoj drugi dom. Boljšega bi si Marko res ne bil mogel želeli. Tu se je razvijal njegov slikarski talent, kakor bi ga obsevalo samo božje sonce. Začel je živeti zgolj slikarstvu. Risal in slikal je vse po naravi. Zraven si je bil včasih v naglici napravil opazke ter napisal, kakor se je pač naučil v domači šoli, na primer: „Nebo swetwo, dimnasto. Wse sivo, ta vetschi lutsch Mesto (Celovec). Ta swetleschi petsch redetscha“.

Posebno ga je zanimala zimska pokrajina s svojo samoto in tišino. Pozimi je cele popoldneve presedel na obali Vrbskega jezera ter si ob ponvi žerjavice grel barve, da mu niso zmrznile, in otrple roke, da je mogel delati. Posnemal je led in sneg v vseh oblikah in barvah, ki so se mu nudile od celovške ravnine do strmih grebenov skalnatih Karavank. Čisto preprost človek, ki o slikarski umetnosti nič ne razume, spozna, da mora biti silno težko, naslikati zasneženo in zaledenelo pokrajino.

ko se na njej črtajo sence ali jih svetlijo sončni žarki ter skalovje, staro zidovje in razvaline, kjer je vse prepleteno in ni nič gladkega. Pa ravno take slike Pernhartove so tako dovršene in krasne, da je kmalu zaslovelo njegovo ime daleč preko mej koroške domovine. Nadaljeval svoj pouk na Dunaju in v Monakovem, pa najboljša učiteljica mu je bila narava, kjer oblike objemajo druga drugo in se barve prelivajo od temne sence do žareče svetlobe.

Čeravno so Pernharta častili in slavili kot veljavnega umetnika, je ostal ponižen in krščansko veren. Rad je obiskoval Tinje z lepo Marijino cerkvijo. Med svojimi kmečkimi domačini se je pa čutil tudi sam prav domačega. Nekoč so sedeli tako domače v Krajarjevi gostilni. Pernhart vzame kredo in v naglici nariše na mizo tako dovršeno sliko, da so vsi kar strmeli. Sosed njegov, Ukež, je bil zraven ter je to tako živo pripovedoval, da v teh krajih še sedaj ni to pozabljeno in še sedaj pride včasih govor na to in na izvrstnega slikarja — domačina.

L. 1854, ob priliki poroke tedanjega avstrijskega cesarja, je zastopstvo Koroške izročilo na Dunaju kot poročno darilo krasen album z 31 slikami znamenitih koroških gradov in gradičev. Vse to je bil naslikal Pernhart; vitez Maks Moro, nečak Edvardov, pa je napisal razlago k vsaki sliki. V letih 1854—1857 je Pernhart razstavil na mesečnih razstavah Umetniškega društva na Dunaju več pokrajink, med temi dve sliki s Klopinijskega jezera, sliko z Gorenjskega, grad Bistrico v Dravski dolini ter Veliki Klek (Großglockner) s cerkvijo Svete krvi (Heiligenblut). To sliko je kupila cesarica Elizabeta.

Ze od mladosti, od pastirskih let, so Pernharta veselile planine. Saj tudi ni lepšega kakor razgled z vrh gore. Po pravici pravi pesnik: Lep je božji svet in gora mu je cvet. Ko je na Višarje prišel učen profesor z Dunaja in je gledal sončni vzhod, je ves prevzet vzkliknil: Kako lep je svet; kako lep mora biti šele Bog, ki je vse to ustvaril. Vso krasoto gorske narave pa še zlasti slikar gleda z večjim zanimanjem, zlasti če mu bije v prsih verno srce. In tak je bil Marko Pernhart. Tudi ga je pokrajinsko slikarstvo neprenehoma vodilo v planinske kraje. Že leta 1849 je bil na Triglavu. Obhodil je tudi Mangart, Stol, Sv. Višarje in Šmarno goro nad Ljubljano.

(Nadaljevanje na 8. strani.)



## Kapelski punt

Zgodovinska povest

Spisal dr. Ozbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

8.

Minul je lepi maj, osulo se je cvetje in nastopilo je poletje. Anka se je sestala večkrat z Robertom. Pri nekem takem sestanku mu je sramežljivo priznala, da ni več sama, in prosila Roberta, da naj jo reši sramote. Robert je osupnil in jo tolažil, a o kaki poroki ni hotel nič slišati, češ, sedaj še ni na to pripravljen in naj tedaj čaka.

Neizmerna žalost se je polastila njenega srca, a vendar je še upala, da se reši sramote. Robert je prihajal vedno redkeje na sestanke; nazadnje je docela izostal. Ško-doželjna tovarišica ji je neki dan pošepetala na uho, da naj nikdar ne čaka na Roberta, ker on je našel pri Mažarjevi Faniki svojo uteho.

In tako je tudi bilo. Robert se je naveščeval Anke, na kaj resnega nikdar ni mislil. Začel je zahajati bolj pogosto v Mažarjevo gostilno. Bila je ena tistih mnogoštevilnih gostiln, ki so nastale v Kapli, ko se je pomikal ves promet čez Jezerski vrh skozi Kaplo na Koroško in v daljne dežele.

Mažarjeva Fanika je bilo živahno dekle, gizdavo, ki ni vedelo, kaj bi vse storilo, da bi bolj ugajalo fantom. Sukala se je kakor vrtavka med gosti, za vsakega je imela zapeljiv pogled in sladko besedo. Zato je bilo tam tudi vedno vse polno gostov, posebno medli.

Tudi Roberta je vleklo tja. Ker je bil gosposki, so si šteli Fanikini starši v čast, da so pridobili takega gosta. Zato je imela hči še bolj proste roke; peljala je Roberta v posebno sobo, da mu ni bilo treba biti med drugimi gosti. Fanika, ki je poznala vse umetnosti zapeljive ženske, je kmalu tako omrežila Roberta, da je pozabil na Anko, posebno ko mu je natvezla še laž, da je prej rada gledala sosedovega Tomeja, ki sedaj piha od jeze, da ga Anka ne mara več. Pisar je zahajal k Mažarjevim vsak dan in ostajal tam dolgo v noč.

S svojim pretkanim vedenjem je znala Fanika privezati Roberta popolnoma nase, dobrikavala se mu je in ga vzbujala k strasti, a zopet se mu je umikala in nalašč privoščila tudi drugim zapeljivim nasmejem. Vse to pa je delala s prebrisanim namenom, da Roberta popolnoma pridobi, zakaj žentev s takim ljubimcem bi ne bila napačna. Ona bo imela gostilno, on pa bo služil gotov denar, poleg tega pa bo še imela vedno zabavo, ako ji bo mož predolgočasen.

Bližalo se je reberško žegnanje. Da bi se mogla Fanika pokazati tudi v javnosti s svojim častilcem ter zadati Anki najhujšo srčno rano, je pregovorila Roberta, da gre z njo na Reberco in jo pelje tudi na ples kot svojo izvoljenko. Robertu sicer ni bilo dosti do tega, toda njenim zapeljivim besedam se ni mogel ustavljati. Tako je prišel na Reberco, sicer ne s procesijo, ampak pozneje, zakaj za božje stvari mu ni bilo dosti mar. Kjer je le mogel, je zabavljaj čez cerkvene obrede in se iz njih norčeval. Sešel se je s Faniko po dogovoru pri kapelški muti. Bila je kaj gizdavo oblečena, svetlo krilo se je ovijalo njenega vitkega telesa, na prsih je imela obleko globoko izrezano, da je tem bolj mamila svojega častilca. Na nogah pa je nosila najnovejše čevljičke, katere si je med potom večkrat popravljala in kazala pri tem drobne nožice.

Prišla sta na Reberco, ko je že minula služba božja. Šla sta h Grajarju. Kmeti

fantje in dekleta se niso brigali dosti za ta dva gosposka čes, to ni navada, da bi se taki vmešavali med nes, tem bolj pa se jih je razveselil gostilničar, videč, da pride k njemu grajski pisar kot gost.

Odkazal njima je posebno sobico, kjer sta se stisnila v kot in lahko kramljala po svoje. Fanika je bila dobro razpoložena, saj je videla Anko z bratom in njej je hotela danes pokazati, da si je sedaj ona osvojila njenega ženina.

Minula je popoldanska služba božja. Komaj so stopili prvi ljudje iz cerkve, so že prijeli godci za instrumente in zagodli za uvod veselo koračnico, nato pa sladko zazibajoče valčke in tudi poskočne polke.

Faniko ni vzdržalo več v soparni sobi, zvalila je Roberta na plesišče, tesno se mu je privila in zazibala sta se po gladkih tleh, da ju je bilo veselje gledati.

Tudi Anka je prišla s svojim bratom Andrejem na žegnanje. Tomej ju je videl odhajati od doma in neka sila ga je vlekla za njima. Anko je gledal še vedno rad in smilila se mu je v tem položaju, ko je zvedel, da jo je zaveljal lažnivi Robert, v sramoti pa zapustil.

Po maši je šla Anka z bratom h Grajarju, da se malo okrepečata. Tomej je prisedel k njuni mizi. Nič ni bilo pravega razpoloženja in tistega veselja kakor nekdanj. Andreju se je smilila sestra, Tomej pa je mislil na nekdanje lepe dni in postal je otožen, ko je videl, da so njegove nade uničene. Anka je postala nemirna. Zapazila je skozi odprte duri Roberta s Faniko, ko sta prišla na plesišče. Kako se mu Fanika smehljala in nekaj šepče, sedaj se je celo brezirljivo obrnila sem na njo. Robert pa se stiska k njej in oko mu žari od strasti. Kakor oster meč je presunil Anko ta prizor, videla je na svoje oči, da se ji je Robert izneveril in je prepuščena sramoti. V teh mislih je prosil Tomej Anko za ples in razumljivo je, da je odklonila. Tomej je hotel namenoma plesati z Anko, da bi pokazal Robertu, da je kljub temu ni pozar-

bil in jo še spoštuje. Potrč na duši pa je odšel sedaj iz sobe, da bi našel v pijači utehe.

Robert in Fanika pa sta se sukala med drugimi plesalci in nista zamudila nobene-ga plesa. Po daljši godbi so godci odnehali, naker so razgreti plesalci odhajali s plesišča.

Ankin brat je videl, v kako mučnem položaju je njegova sestra. Kuhalo se je v njem od jeze, zato je zvrnil nagloma nekaj kozarcev vina vase, da bi umiril razburjenost, a bilo je ravno nasprotno. Trepetal je na celem telesu in mikalo ga je, da bi nezvestemu Robertu pošteno premikastil kosti.

Priložnost se je kmalu nudila. Fanika, vsa razgreta, se je ovila Roberta in stopila nalašč v sobo, v kateri je bila Anka. Prezirljivo jo je pogledala in se porogljivo nasmejala. Robertu je bilo to neprijetno, hotel je hitro oditi iz sobe, pri tem pa se je zaletel v Andreja, ker se je spodtaknil ob stolu. Le-ta je nastavil ravno kupčico, da jo izprazni, vsled sunka pa je padel kozarec na tla in se razletel na drobne kosce, vino pa se je razlilo po novi obleki. To je bilo kakor ogenj v strehi. Kakor bi ga pičil gad, se dvigne Andrej ves razkrošen in stopi pred odhajajoč par, čima zaustavi pot in strupeno pogleda Roberta.

»Kaj mi zastavljaš pot, ti kmetski tepec,« zarohni nad njim Robert ves rdeč.

»Kaj me boš psoval ti, gosposki škric, mlečnozobi fantalin,« vikne Andrej ves besen, »glej, da ti ne polomim vseh kosti, gizdalin zeleni!«

Rekši, stopi čisto pred njega in dvigne roke. Robert videč, da je osamljen, zakriči: »Pusti me na miru, s teboj nimam nič opraviti.« S tem hoče oditi in potegne s seboj Faniko, ki se je rogala Anki, ko je hotela svojega brata pomiriti.

Toda Andrej si ni dal nič reči, ves iz sebe zavpije:

(Dalje prihodnjič.)

# KOROŠKE NARODNE PRAVLJICE

## Pravljica o vilštanskem gradu

Pod visokim Obirjem, blizu mogočnega vilštanskega slapa, je stal v davnih časih na težko pristopni skalj vilštanski grad. Zdaj je grad že ves v razvalinah in od nekdanjega trdnega in mogočnega grajskega zidovja so ostali le še kupi kamenja, porastli z mahom in grmičevjem.

Bilo je krasnega pomladnega jutra, ko je deček iz bližnje vasi k tem grajskim razvalinam prignal past ovce, kar zagleda pred seboj lepo, belo oblečeno deklico. Pred njo so bile razgrnjenje tri rjuhe, obložene s samimi zlatimi cekini. Deček se te nenavadne prikazni hudo prestraši in že misli zbežati. V tem hipu pa ga deklica nagovori: „Nič se ne boj, deček, pridi bliže k meni, nič žalega ti ne bom storila!“

Deček se ji res strahoma približa, ona pa ga žalostno pogleda in reče: „Glej, vse zlato ti dam, kolikor ga vidiš pred seboj, in dam ti še več, samo reši me! Vedi, da trpim, grozno trpim. Jaz sem začarana graščakova hči. Zdaj stojim pred teboj še kot lepa deklica, jutri pa se bom plazila okoli kot grda ostudna kača.“

To teh besedah deklica za hip umolknje in pogleda dečka še bolj žalostno, nato pa nadaljuje: „Vreži jutri pred solnčnim vzhodom tri leskove šibe in jih prinesi semkaj! Prišla bom k tebi spremenjena v kačo, v zobeh pa bom imela ključe. Glej, da se me ne ustrašiš! Od nog do glave te bom poljubovala, a ti me moraš potem z vsako šibo trikrat udariti. Le tako me rešiš; poplačala te bom bogato: dala ti bom tele ključe, z njimi boš odprl grajsko klet in tam boš našel še mnogo več zlatih cekinov, kot jih vidiš danes tukaj pred seboj in vse to zlato bo lahko tvoje.“

Drugo jutro se deček kakor navadno zopet napoti s svojo čredo proti gradu; gredé si vreže tri leskove šibe, kakor mu je to naročila deklica. Kmalu prižene ovce do tistega mesta, kjer jih je pasel prejšnji dan. Ko posijejo izza gorá prvi solnčni žarki, zagleda pred seboj veliko ostudno kačo. V gobcu drži ključe in gleda tako grdo, da postaja dečka čimdalje bolj strah. Počasi, počasi se plazí kača k njemu in skoro že čuti, da se ga dotika. Najrajši bi de-

ček zbežal, pa mu pade na misel: „Moji bodo kupi zlata!“ in to ga ojunaci.

Kača ga začne poljubovati; najprej na noge, potem na prsi in že ga hoče poljubiti še na lice. Tega se pa deček tako prestraši, da zbeži. Ko se plaho ozre nazaj, zagleda na tistem kraju mesto kače zopet deklico, kakršno je videl tam stati prejšnji dan. Vsa obupana ga pokliče nazaj in mu toži: „Fantek, zakaj me nisi ubogal? Glej, lahko bi me bil rešil in srečen bi bil ti in srečna bi bila jaz. Izgubljeni so cekini in nesrečnica bom morala sedaj trpeti še mnogo, mnogo let.“ Na te besede je deklica izginila in nihče je ni videl več v tistem kraju. Žal je bilo nesrečnemu dečku in smilila se mu je deklica, da je ni mogel rešiti, žal pa mu je tudi bilo za zlate cekine.

Pravljica še pripoveduje, da bo morala graščakova hči še dolgo čakati rešitve. Po dolgih, dolgih letih šele bo priletela ptičica, ki prinese v kljunčku seme, iz katerega bo zrastle velika košata smreka. Ko doraste, jo bodo posekali. V tistem času bodo imeli pri Hacarju v Vilštanju par volov-dvojčkov. Ti pripeljejo to smreko na žago in iz desk te smreke se bo vrezala zibelka. V tej se bo zibal tisti otrok, ki mu bo usojeno, rešiti zakleto graščakovo hčer in dvigniti zlate zaklade izpod razvalin vilštanskega gradu.

Zapisal učenec Ivan Božič, Galicija.

## Kača kraljičina

(Stara pravljica s Suhe)

Nad Suho se vzdiga strm hrib, ki je do Ostrega vrha sam trd kamen. Pravijo mu Pečnica.

Pod vrhom na strmem rebu je stala svoj čas kmetija mladega Pečnika, ki je tukaj živel kot dedič pridnih in premožnih prednikov. Imel je vsega dovolj.

Ena nadloga pa se je držala te kmetije, namreč velikansko število kač, ki se niso plazile samo po kleti, po gumnu, okrog žitnih skrinj in po njih, temveč tudi po sobah in celo po podstrešju. Ponoči si jih čutil v postelji, našel si jih v omari in ob nedeljah, ko so se spravljali domačini v cerkev na Suho, so morali poprej izprazniti žepe svojih oblek te golazni. Privadili so se ljudje že temu tako, da se niso nič več bali, nič več jezili, posebno ker kače niso nikogar pičile.

Blagostanje Pečnikove hiše pa je vidno raslo. Razne nesreče so sicer obiskovale v vasi druge hiše, pri Pečniku pa je bilo vse srečno, zdravo in blagoslovljeno.

Soparnega poletnega večera pride star berač, težko sopeč po rebri do Pečnika. Za božjo milost prosi prenočišča, češ da ga noge dalje ne neso. Pečnikovi so bili gostoljubni ljudje iz navade že po starših. Ne samo, da je

dobil berač dobro večerjo, tudi toplo odejo so mu dali za v mrvo.

Drugi dan se je komaj zasvetilo, ko so bili Pečnikovi po stari navadi že pokonci. Pa tudi berač je bil že na nogah. Vprašali so ga, kako je spal. Odgovoril je, da slabo, ker so ga kače preveč motile. Pečnik je bil tisto jutro slabe volje, zato je rekel: „Saj je res križ s temi kačami! Oče so mi sicer rekli, da so te kače naša hišna sreča. Pa kaj meni za to srečo, ko nimaš nikdar miru in moraš vedno gledati to golazen. Še posla ne moreš dobiti v hišo! Da bi mi le mogel kdo odpraviti to ostudno zalego!“

Berač se ponudi, da mu odžene vse kače, Pečnik pa mu mora obljubiti do smrti miren kotic; če ga pri odganjanju kač zadene smrt, naj se bero pri Sv. Jakobu na Suhi maše za njegovo dušo. Mladi Pečnik mu rad to obljubi.

Nato si ureže berač smolovec in priveže nanj dolg bič, stopi v hišo in reče domačinom: „Zdaj vam odženem vse kače v Dravo. Na poti pa me ne sme ovirati nobena reč, tako da bi se ji moral izogniti in stopiti v stran s ceste, sicer sem izgubljen. Dajte mi še blagoslovljene vode in soli!“

Ko dobi to, stopi starček pred hišna vrata, se poslovi od Pečnikove družine, začne škropiti z blagoslovljeno vodo, vrže nekaj soli na prag in trikrat zažvižga. Kakor bi trenil, obležijo kače, kjer so ravno bile, kakor mrtve. Nato počí trikrat z bičem in kače začnejo zapuščati Pečnikovo kmetijo, svoje stoletno bivališče. Od vseh strani, iz vseh lukenj in kotov lezejo na dan in se zbirajo za beračem, ki venomer moli in poka z bičem. Pečnikovi se ne morejo dovolj načuditi, kako velikanska procesija se jih vali za beračem proti Dravi.

Naenkrat vzklikne mlada Pečnica vsa prestrašena in pokaže na lepo, dolgo belo kačo, ki se vije po strehi nizdol in nosi na glavi blestečo zlato krono. Sla je zadnja iz hiše in zadnja se vije za dolgo kačo procesijo. Tudi berač jo zapazi, ko se ozre, in še glasneje začne moliti, škropi z blagoslovljeno vodo, siplje sol in poka z bičem.

Ze se bliža berač zeleni Dravi, samo nekaj korakov še, kar zagleda pred seboj sredi ceste velik senen voz, tako širok, da se mu ne more izogniti in mora stopiti s ceste. Videč, da je izgubljen, zakliče Pečnikom: „Z Bogom, nazaj me več ne bo.“

Kakor blisk se zaženejo kače vanj in bela kača s krono na glavi ga dvigne ter izigne z njim v grmovje Dravskega brega. Pečnik je za dušo nesrečnega starčka dal služiti maše, kakor je bil obljubil.

Pred kačami so odsihmal Pečnikovi res imeli mir, toda čudo, oglašati so se začele razne nesreče in uime in ni še minulo leto dni, ko sta Pečnik in njegova žena legla v grob pri Sv. Jakobu na Suhi.

Tudi Pečnikovi dediči niso imeli sreče niti na polju niti pri živini. Gospodarstvo je šlo vedno bolj rakovo pot, tako da so slednjič kmetijo prodali.

Danes stoji od celega nekdanjega lepega poslopja samo že zidovje, ki se leto za letom drobi in razpada. Ko pa enkrat zaraste vse trava in mah, takrat se izpere greh, ki ga je storil mladi Pečnik, da je izgnal iz svojega doma belo kačo, kraljico vseh kač, ki je prinašala hiši srečo.

vedno isti, niti ni bilo konca. Ko so imeli vsega zadosti, postali so, kakor se to često dogaja, nezadovoljni in prevzetni in tudi v delu niso našli več tiste sreče kot poprej, marveč je vsaka malenkost spravila v nejevoljo. Ker enkrat niti ni šla gladko skozi statve, zakliče gospodinja srdito: „Ali te niti še ne bo kraj?“ in nit se je takoj končala.

A. Medved:

## Slovenska govorica

Ko prišel sem na svet,  
v zibelki bil odet,  
v uho mi prva je zvenela,  
v ubranih glasih tiho pela  
slovenska govorica.

Za dnem minil je dan,  
porastel sem močan,  
in znal sem dva izraza sama  
in šepetal sem: ata, mama  
v slovenski govorici.

Spoznal sem Boga  
iz vernega srca,  
zvečer in zjutraj mati mila  
roké mi sklepala, molila  
v slovenski govorici.

Z otroki čil, vesel  
po travniku sem pel:  
in molim, govorim in pojem  
kot nekdanj danes v glasu tvojem,  
slovenska govorica.

Slovenec sem in bom  
presrčno ljubil dom.  
Obvaruj Bog ga vse nezgode!  
Najljubše mi do smrti bode  
slovenska govorica.

## O velikanih

(Pravljica iz šentlipške okolice)

V naših krajih so živeli pred davnimi časi velikani. Bili so to neizrečeno veliki ljudje s prehudo močjo. Velikanske hlode so prestavljali kot mi zdaj vžigalice po mizi, metali so ogromne skale v največjo daljavo in vedno tudi dobro zadeli cilj. Če bi danes kdo izmed nas videl takega velikana, to bi jo popihal in bežal bi, kar bi ga le nesle noge. Pa bi bilo seveda zastonj; zakaj velikani bi ga dohitel z enim samim korakom.

Bili so v tistem času že tudi velikani kristjani. Cerkve so si stavili najrajši na gore. Pripovedujejo, da so ti velikani sezidali velikansko cerkev sv. Hemi in še večjo cerkev na Gori v Dobrli vasi. Obe cerkvi je zidal naenkrat en zidarski mojster, ki je imel nekaj delavcev v pomoč. Imeli pa so eno samo kladivo. Če je rabil mojster kladivo v Dobrli vasi, je zaklical delavcem tja gori k sv. Hemi. Ti so mu vrgli kladivo, ki ga je mojster z lahkoto ujel. Ko je dokončal delo, je spet zagnal kladivo delavcem. Opeko, kamenje in hlode za zidavo cerkve so si metali iz roke v roko, kakor bi se mi zdaj igrali s fiziolom. Če je bil kdo izmed delavcev žejen, se je nagnil proti severu k Dravi in zajel s periščem toliko vode, da bi mi danes po njej lahko veslali s čolnom.

Prešla pa so stoletja, velikani so izginili s sveta, njih stavbe pa so sčasoma razpadle.

## Pripovedke o žalikženah

Kdo še ni slišal pripovedke o žalikženah, kakor jih pri nas na Koroškem navadno imenujejo! Znane pa so tudi pod imeni bele ali častitljive žene ter sibile prerokile. Stanovale so večinoma na stanovitnih mestih, najraje v pečinah ob rekah, potokih in jezerih. Tako pripovedujejo še dandanes, da so bivalne na več mestih v Rožu, kakor n. pr. v Žaljkami, ne daleč od Bilčova, v Vertinovi peči, Podkrajem pri Orlovi peči, v Podgorjah in blizu St. Ilja pri takoimenovani Babji cerkvi. Prebivale so tudi v Taboru ob Baškem jezeru in pod Jepco planino, kjer se še danes imenuje „na rajišči“ tratica, na kateri so žalikžene plesale. Bile so ljudem prijazne. Prerokovale so njihovo prihodnost, razlagale sanje, učile narod polje obdelovati ter spoznavati in uporabljati zdravilno moč zelišč. Iz sonca, meseca in zvezd so prerokovale, kakšna bo letina, svetovale, kdaj in kako je sejati, da bodo pridelki dobro uspeli. Prihajale so rade v bližino vasi in so želele kmetu dobro, zato je rad izpolnjeval vse njihove nasvete. Srečen je bil vsak gospodar, ki se je ravnal po njih navodilih. Vsled tolike naklonjenosti so jih naši predniki zelo častili in so ostale do današnjega dne v dobrem spominu.

1.

Nekdanj, dolgo je že od tega, so prebivale žalikžene v gozdu Raven v Podnu. Pozneje jih je pregnal gornji mož, ki se je z žingarce tja preselil.

Ko so bile še žalikžene v Ravni, se je kmetom dobro godilo, ker so jim pri poljskem delu svetovale in pomagale. Posebno naklonjene so bile kmetu Lužekarju, kojega posestvo leži v bregu nad Ravni. V vigredi, ko je ležal še sneg in jim je zmanjkalo živeža, so začele klicati: „Lužekar, sej bob, bo gratov.“ Lužekar je vedno slušal njih nasvet in obsejal njivo za gozdom z bobom, kljub temu da je bila pokrita še z visokim snegom. Žalikžene so ga slastno pozobale. Ali kmet je bil bogato poplačan, ker je dala ista njiva toliko boba, da ljudje še niso pomnili.

2.

Neka žalikžena, ki je prihajala k Lužekarjevemu v vas, je nekoč zaspala na klopici pod lipo. Lužekarca jo je videla in ji poravnala lase, ki so ji viseli do tal. Iz hvaležnosti ji je dala žalikžena kvančič (klopčič) niti in ji naročila, da nikdar ne sme nejevoljno reči: „Ali niti že ne bo kraj?“ Lužekarjevi so pri tem obogateli in postali srečni. Tkali so, delali platno in obleko, kvančič pa je ostal

# Zimsko škropljenje sadnega drevja

Na ljubju in pod ljubjem sadnega drevja prezimuje cela armada raznih sadnih škodljivcev. Teh škodljivcev ne moremo nikdar tako temeljito pokončati kot ravno v zimskem času.

Ker je drevo brez listja, brez plodov in brez cvetja, moremo škropljenje v zimskem času opraviti veliko bolj temeljito kot pa moremo to v vigradi ali pa v poletju.

Ker pri zimskem škropljenju torej ni nikake nevarnosti, da bi mogli s škropljenjem škodovati tudi popju sadnega drevja, moramo to škropljenje izvršiti res temeljito. Le s temeljito opravljenim zimskim škropljenjem bomo uničili trdožive sadne škodljivce, ki prezimujejo na drevesnem ljubju.

Za dobro in učinkovito škropljenje je potrebno, da drevo ne le na lahno poškopimo, drevo moramo umiti, oprati. To pa moremo le, ako s škropivom ne varčujemo, ako škropimo v močnem curku in ne uporabljamo za škropljenje razpršilnika z malimi luknjicami. Tak razpršilnik je dober in tudi edino primeren za vigradno škropljenje sadnega drevja, ni pa primeren za zimsko škropljenje.

Seveda bomo s takim močnim in temeljitim škropljenjem porabili mnogo več škropiva. Toda to naj nas ne straha. Nekateri sadni škodljivci, predvsem kaparji in še posebej ščitasta uš ali San José-jev kapar, so tako trdoživi, da jim moremo do živega le s temeljitim škropljenjem.

Poizkusi škropljenja v lanskim zimi so pokazali tole: tam, kjer je bilo škropljenje opravljeno z vso skrbnostjo, toda z zelo finim razpršilnikom, ni bilo nobene pravega uspeha. Razni sadni škodljivci in to predvsem kaparji so se naselili v velikem številu po deblu, po vejah, po mladih izrastkih in poganjkih ter na plodovih. Drevesa so izgledala, kot bi sploh ne bila škropljena, vse delo, vsa skrbnost pri delu, vse prizadevanje opraviti škropljenje čim bolj temeljito, je bilo brezuspešno in vsa poraba dragocenega škropiva je bila v resnici potrata.

Popolnoma drugačni pa so bili uspehi pri škropljenju z močnim curkom. Res je bila tu poraba škropiva znatno večja, drevesa so bila s škropljenjem dobro oprana. Toda posledica tega je bila: škodljivci na sadnem ljubju in predvsem kaparji so bili popolnoma uničeni in jih je bilo mogoče odstraniti z ljubja s strugalom kot plast prahu. Na novih poganjkih ni bilo sledu o kakem škodljivcu in tudi mladi plodi na sadju so bili popolnoma zdravi.

V prejšnjih letih so se naši sadjarji pritoževali pa tudi izgovarjali, da ne morejo drevja pozimi temeljito poškopiti, ker nimajo zadosti primernih škro-

piv. Tega izgovora ni več. Dobrih škropiv (karbolinej, žvepleno-apnena brozga) je dosti na razpolago. Le dobre volje je treba.

Kdor si hoče zagotoviti dobro sadno letino, kdor si hoče zagotoviti dohodke, ki jih mu bo prinesla dobra sadna letina, ta bo tudi misel na to, da bo pravočasno s pravilno opravljenim zimskim škropljenjem pokončal sadne škodljivce.

## ŠKROPIVA ZA ZIMSKO ŠKROPLJENJE

Ker so bile letos cene za sadje razmeroma dobre, so se začeli sadjarji tudi bolj zanimati za oskrbovanje sadonovnikov. Zlasti se tudi zanimajo za nakup primernih sredstev za zimsko škropljenje.

Navajamo zato sredstva za zimsko škropljenje in pa odstotek razredčenosti oziroma koncentracijo za uspešno, to je učinkovito uporabo teh škropiv.

### I. Karbolineji

Karbolineje uporabljamo proti kaparju San José (ščitasta uš) v 8%-ni raztopini, drugače proti drugim škodljivcem v 5%-ni raztopini.

Arbodrín (rdeč), izdelovalna tvrdka (firma) Kwizda.

Dobol, izdelovalna tvrdka Gross-Bugetti-Asjd.

Dvojni Carbosan, izdelovalna tvrdka Tagger & Co.

Neodendrin, izdelovalna tvrdka Avenarius.

### II. Mineralna olja

Ta škropiva so učinkovita v glavnem proti ščitastim ušem in je za učinkovito uporabo potrebna 6%-na koncentracija. Minodrin, izdelovalna tvrdka Avenarius.

Shell-mineralno olje, izdelovalna tvrdka Shell-Kwizda.

### III. Kombinirana škropiva

Ta škropiva so sestavljena iz oljnih karbolinejev in iz mineralnih olj. Ta kombinirana sredstva uporabljamo za zatiranje ščitaste uši, zelo uspešno pa tudi proti drugim sadnim škodljivcem.

Za učinkovito škropljenje moramo vzeti 7%-no raztopino.

Neodendrin-Universal, izdelovalna tvrdka Avenarius.

### IV. Žvepleno-apnena brozga

To sredstvo se je izkazalo kot zelo učinkovito za zatiranje ščitaste uši in sicer v 25%-ni raztopini.

Normalna žvepleno-apnena brozga, izdelovalna tvrdka Tagger & Co.

Sadjarje bodo seveda zanimale tudi cene za posamezna sredstva za zatiranje sadnih škodljivcev.

Karbolineji S 3.40 za kg.

Mineralna olja S 3.60 za kg.

Neodendrin-Universal S 3.60 za kg.

Dr. J. C.:

## O zastrupljenju prašičev z nepravilnim krmljenjem

Med vsemi domačimi živalmi je gotovo prašič najbolj občutljiv. Prav lahko se dogodi, da le radi napačnega krmljenja oboli na zastrupljenju in nenadoma pogine. Potek in znaki radi napačne in škodljive krme obolelega prašiča so zelo različni, čeprav pri vseh teh obolenjih obstajajo v glavnem motnje organov prebavil. Tudi ugotovitev, če je prašič poginil radi zastrupljenja s krmo, je često zelo težka. Potrebni so zato številni podatki in predvsem moramo čim točneje ugotoviti, kakšno in koliko posameznih vrst krme smo nudili živali zadnje dni pred obolenjem. Za primer si oglejmo nekoliko natančneje zastrupljenje prašičev, ki so bili krmljeni ne-pretrogoma dalj časa izključno le s pesnim perjem.

V poznem poletju in jeseni, ko dozoreva krmska pesa in repa, prično ponekod naši prašičerejci krmiti prašiče s pesnim perjem. Mnogi, zlasti siromašnejši rejci radi pomanjkanja druge krme ali pa tudi samo iz navade prično v tem času krmiti prašiče izključno samo s tem perjem ali pa dodajo le neznatne količine druge, za zdravje potrebne krme; tako krmljenje traja često nepre-

trgoma tudi po več tednov. Le redkim prašičerejcem pa je znano, da tako enostransko krmljeni prašiči lahko nenadno obolijo in večinoma tudi v nekaj urah poginejo, ako jih še pravočasno ne zakoljemo.

Tako obolenje ali pravilneje zastrupljenje radi krmljenja s pesnim perjem nastopi nekaj ur po opoldanskem ali večernem krmljenju in je potek obolenja zelo hiter. Prav lahko se pripeti, da gospodar ali gospodinja v svoje največje začudenje najde v svinjaku vse ali pa večino prašičev mrtvih, četudi so bili pri zadnjem krmljenju pred nekaj urami še popolnoma zdravi. Rejec je v takem primeru pač mnenja, da mu je prašiče nekdo zastrupil ali da so prašiči vsekakor požrli kak strup, glede katerega pa si ne more biti prav na jasnem. Po vseh dosedanjih preiskavah takih primerov v drugih državah in deloma tudi pri nas pripisujemo zastrupljenje radi krmljenja samo s pesnim perjem oksalni kislini, ki se najde v precejšnji količini v želodcu in prebavljeni hrani poginjenega prašiča; neprebavljena krma pa obstaja večinoma iz

(Nadaljevanje na 8. strani.)

# Nasveti gradbene stroke

(Nadaljevanje)

## Gradbeni material

### Uvod in nekaj zgodovine

Če delimo gradiva po običajnem načinu na prirodna in umetna, potem je jasno, da pripadajo prirodna starejši dobi in umetna novejšemu času. Razvoj industrije je čedalje bolj izpodrival prirodna gradiva ne samo radi dobičkaželjnosti tovarnarjev, temveč še iz dveh drugih važnih razlogov.

Prirodna gradiva se le redko najdejo na mestih svoje uporabe ali blizu njih in prevozni stroški iz oddaljenosti so preveliki, zlasti tam, koder gre za material z večjimi odpadki, ki se na zgradbi ne dajo s pridom uporabiti, a so v prevoznih stroških vseeno obseženi in jih je treba nato razen tega še odvažati. Še važnejši pa je drugi razlog. Prirodna gradiva se le redko dobe v stanju, ki bi bil za takojšnjo vzidavo primeren; večina njih se mora šele pravilno obdelati, obležati, skratka zahtevam gradbenega objekta odgovarjajoče prilagoditi. Les n. pr. se mora dolgo sušiti, kamen obdelati, apno žgati in gasiti.

Umetna gradiva, kakor opeka in cement, pa pridejo na mesto uporabe že taka, kakoršna se rabijo. Cement se mora sicer še pomešati z gramozom, peskom in vodo, toda to vse se lahko vrši med gradnjo samo, tako da tozadevno ni časovnega zastoja. Fabrikacija (izdelovanje) v tovarnah dá gradivu že vse one lastnosti, do katerih pridemo pri prirodnih gradivih šele po dolgotrajnih procedurah (postopkih).

Tok časa, v katerem živimo, zahteva hitro delo in v tem oziru prirodna gradiva nikakor ne vzdržijo konkurence napram umetnim. Doževa palača v Benetkah prikazuje n. pr. tri razdobja, v katerih je bila grajena; poedini deli palače, ki so bili v posameznih razdobjih sezidani, se razlikujejo namreč po zunanji obliki ali, kakor pravimo, po arhitekturi. Nebroj palač, cerkvá in gradov v srednjem veku in v začetku novega veka je bilo zgrajenih postopno in tako čas pri njih ni igral skoraj nobene vloge; da je bilo torej tudi časa dovolj, da se je vsako prirodno gradivo primerno pripravilo, se razume samo po sebi.

Dandanašnji, ko je delovna sila draga, ko so stroji, ki že sami zahtevajo brzino njih porabe in postrežbe, na razpolago, bi bil tak način dela popolnoma nemogoč.

Opeko so poznali že stari narodi. Sprva so delali koče iz ilovice, takozvane ilovnjače ali nabijače, ki se najdejo še danes pri narodih na nizki stopnji, kot pri Indijancih in rodovih srednje Afrike, pa tudi pri ciganih. Ko so prišli na to, da se dá ilovica žgati, s čimer postane bolj odporna, se je pričela tudi doba opeke. Seveda je bila kvaliteta opeke v začetku še slaba; toda v istem razmerju, kot se je zamogla z razvojem peči doseči vedno večja temperatura, se je naglo izboljševala tudi kvaliteta opeke. Danes se v modernih pečeh opekarn razvija že taka temperatura, ki privede opeko do „sintrovanja“, to je do točke, ko opeka nekako ostekleni in potem more vzdržati najvišje temperature.

To je takozvana šamotna opeka, ki se uporablja v industriji za zgradbo peči, v katerih se proizvaja izredno visoka vročina, za tovarniške dimnike in podobno.

Za zgradbo stanovanjskih in gospodarskih poslopij pa taka opeka ne bi bila prikladna, ker izgublja osteklenela površina na poroznosti in s tem na zračnosti, ki jo ima običajna opeka, pač pa je bolj odporna proti razširjenju vlage.

Z vsem tem pa ni rečeno, da so prirodna gradiva slabša od umetnih. Med toliko izbiro najrazličnejšega kamna, ki ga najdemo v prirodi, je mnogo vrst, ki nam nudijo odlični gradbeni material. Dolga stoletja so zidali cerkve, gradove in palače zgolj iz naravnega kamna; najfinejši najdrobnejši deli stolpičev ter vnanjih in notranjih okrasov svetovno znanih katedral so iz kamna izrezljani. Na starih palačah lahko še danes občudujemo fino in solidno izde-

lavo podbojev vežnih vrat, pa tudi oken iz prirodnega kamna v zeleni, modri, rdeči in žolti barvi, istotako mogočne preklade in z bogato ornamentiko opremljene napušče.

Kvaliteta takega dela je nedvomno odlična in je s sredstvi umetnega gradiva danes morda niti ne bi bilo možno doseči. Toda razvoj tehnike in gospodarske prilike sedanje dobe ne dopuščajo več one potrate časa, ki so jo vlagali v starodavna dela. Kar je v vsem gospodarstvu prodrli ekonomski princip in se povsod vpraša, kaj je bolj ekonomično in cenejše, prihajajo umetna gradiva vedno bolj do veljave. Spraviti se namreč dajo hitreje na stavišče in že tovarne jih osvobodé vse nepotrebne navlake.

Kar bi pa umetnemu gradivu morebiti še manjkalo, da bi se moglo kosati z marsikaterim prirodnim, to mu mora nadoknaditi še razvoj tehnike. Vedno bolj popolni stroji, vedno bolj rafinirane metode bodo skupno z novimi iznajdbami nedvoumno rešili tudi to nalogo.

Prirodna gradiva pa so še danes na mestu povsod tam, kjer so nahajališča blizu kraja uporabe. V alpskih pokrajinah zato često zidajo le s lesom in kamnom. Znan je tako imenovani švicarski slog. Podstavki poslopij ali celo pritličja so iz kamna, stene nadstropja pa so ali lesene ali pa zgrajene po takozvanem predalčnem sistemu. Ogrodje sten je iz lesenih stebričev in tramičev, da izgleda kot kako predalče in kot polnilo služi opeka, ker se dá ista na notranji strani dobro ometati, a na zunanji nudi ugodno sliko tudi v surovem stanju, le da so rege dobro in lepo zamazane. Tudi strehe so tu pogosto krite s škrljem ali škodljami, koder se ta material dobi v bližini in poceni.

Popolnoma lesene zgradbe pa so dandanašnji redke in se omejujejo le na poslopja podrejenega pomena, kakor so to poletne hišice, ute v kopalne svrhe, planinske kočé, manj važne shrambe, kozolci ter podobno in v kolikor sploh ne služijo kot provizorij. Gradbeni gospodar si postavi barako za shrambo gradbenega materiala in za stanovanje delavcev, eventualno sam stanuje tam, dokler stanovanjsko poslopje ni sezidano. Zato je les tudi v vojnih časih zelo čislano gradivo, ko je hitra postavitve provizorijev za nastanitve čet nujno potrebna in je tudi njih odstranitev hitro mogoča. Za poslopja stalnega značaja pa sam les skoraj ne prihaja v poštev—prvič radi pomanjkljive ognjevarnosti in drugič radi prevelike izpostavljenosti v vremenskih neprilikah. Dobro in trajno vzdrževanje pride tu razmeroma predrago.

Tudi beton ni iznajdba novega časa. Poznali so ga že stari Rimljani, saj so zgradili iz betona več kilometrov dolge vodovode. Kakšen cement oziroma kakšno vezivo so pri tem uporabljali, ni znano, vsekakor pa je bila to neka mešanica lapornatih in apnenčevih snovi. Izgleda pa, da za Rimljani vse do novega veka betona nihče ni več uporabljal oziroma ga ni poznal. Pojavil se je ponovno šele v zadnjih dveh stoletjih in sicer za razne plošče, ograje in tudi pri mostovih. Toda povsod tam, kjer je šlo za kako obtežitev, se beton ni obnesel in mnogo mostov, kjer so uporabljali plošče iz betona, se je porušilo. Beton, ki sestoji le iz gruša in peska, ki je strijen in zlepljen s pomočjo cementa, izdrži sicer dobro sile pritiska, toda sile, ki ga vlečejo narazen, takozvane natezne sile pa le v nezadostni meri. Šele, ko se je pred nekaj manj kot sto leti posrečilo Francozu Manierju, da je prišel na misel, da bi se dale te natezne sile napraviti neškodljive na ta način, da se v beton vložijo podolžna železa, je beton ali takozvani železobetón nastopil kot gradivo svojo zmagovito pot po cellem svetu. In ko so izkustva pokazala, da se da železo popolnoma zlepit z betonom, da deluje z njim takorekoč kot enota, je začel beton izpodrivati kámenno gradivo in ga danes lahko že povsod nadomestuje.

Ing. —r.

(Dalje prihodnjič)

# Svobodna trgovska cona Beljak

Dne 23. septembra lanskega leta se je vršil v Beljaku sestanek številnih osebnosti trgovstva in obrti. Ob tej priliki sta imela ravnatelj „Svobodne trgovske cone“ d. d. (delniške družbe), Schreiber in profesor Dörfel, vodja predstavnikov prometno znanstvene družbe na Dunaju, dva zanimiva govora o bistvu te svobodne cone.

Oglejmo si najprej na kratko zgodovino Beljaka z ozirom na njegov gospodarski pomen.

Ime tega mesta se pojavlja že v starih časih. Okrog leta 1450 ga najdemo po starih kronikah kot kraj za pretovornjenje blaga, kjer so se sestajali trgovci in poslovni ljudje iz severa in juga, da bi dobrine in blago med seboj izmenjavali. To je bilo približno ob istem času, ko so vozovi imenitnega augsburškega trgovca Fuggerja, nato vrnjeni s soljo, vozili preko Brenerja in se nato vračali z juga bogato obloženi z tekstilnim blagom in začimbami. Kakor je bila pot iz Augsburga preko Inomosta in Brenerja proti Veroni važna trgovska cesta, tako je postala druga pot preko Trsta, Vidma, Trbiža in Beljaka važnejša in krajša za staro cesarsko mesto ob Donavi. Naravno je, da je po krajih za pretovarjanje blaga od tega časa cvetela trgovina, v časih boljše, v časih slabše, kakršne politične razmere so pač prevladovali. V bivši podonavski monarhiji je bil Beljak nadvse pomembno trgovsko središče, preko katerega so vodile najboljše zveze v Italijo.

Po otvoritvi železnice skozi Ture in Karavanke v letih 1905 do 1909 kakor tudi po dovršitvi proge preko Semmering na Dunaj okrog leta 1872 se je pomen mesta Beljaka kot kraja za pretovornjenje blaga zelo povečal. Vpostavitve zveze Trst—Solnograd—Monakovo je še doprinesla svoj bistveni delež. Kratkotrajno, Beljak je pričel utrjevati svoje trgovske vezi v vse smeri.

Ko je po zlomu monarhije leta 1918 Avstrija zgubila mesto Trst, je mesto Beljak samo pričelo reševati izgubljene gospodarsko-organizatorične vrednote mesta Trsta za mlado republiko. Tedaj je nastala osnovna zamisel svobodne trgovske cone. Pričeli so z vsemogočimi pripravami. Tozadevni pdistojni finančni strokovnjaki so dali potrebna denarna sredstva za zgraditev skladišč na razpolago. Ta denar pa je bil zaradi kmalu nato sledeče inflacije leta 1920 tako naglo razvrednoten, da sploh ni prišlo do graditve. Vedno večje gospodarske skrbi države so odvrnile zanimanje za ta važen projekt, ki je začasnó prešel v pozabo. V letih do druge svetovne vojne se skoraj nihče na merodajnih mestih ni več bavil s tem vprašanjem.

Kmalu po drugi svetovni vojni je bilo pravzaprav več oseb, ki so dale tej zamisli novega zagona. Bili so to pristojni ljudje mesta Beljaka z županom vred, dalje koroške dežele kakor tudi države in gospodarstva, ki so po temeljitem proučevanju zamisli o svobodni trgovski coni prišli do zaključka, ustanoviti družbo, katere naloga bi bila: staro zamisel sedaj uresničiti. To družbo „Svobodna trgovska cona“ delniška družba z o. z. je ustanovila vrsta večjih in manjših zasebnih tvrdk in jo dejansko podpirata mesto in dežela kakor tudi obrtniška zbornica.

Smisel tega načrta je popolno izkoriščenje zares izredno ugodne prometne lege Beljaka. Železniške proge držav. železnic vodijo na vse strani iz obeh kolodvorov, v notranjost dežele in v inozemstvo. Železnica skozi Ture na severovzhodu s ciljem in zvezami proti Inomostu, Solnogradu in naprej proti Monakovem, proga proti Dunaju preko Semmering, ena preko Celovca in druga preko Feldkirchena in St. Vida na severovzhodu, dalje skozi predor v Karavanah pri Področici preko Jesenic in Ljubljane proti Zagrebu ali preko Reke na jugovzhodu in končno za družbo „Svobodna trgovska cona“ bržkone najvažnejša zveza preko Trbiža/proti Benetkam ali Trstu na zapadu in jugu zaključujejo sliko (ne glede na druge

manjše zveze) tega ogromnega železniškega omrežja. Celotni uvoz iz prekomorskih dežel gre že danes preko Beljaka in tukaj je treba poudariti, da je železniška proga Genova—Dunaj preko Beljaka okrog 250 km krajša kakor ona preko Brenerja. V splošnem so vse zvezne poti iz velikih italijanskih prekomorskih pristanišč v avstrijske zvezne dežele, razen Tirolske in Predarlške (Vorarlberg), najkrajše preko Beljaka. Poleg tega prometno važnega železniškega križišča najkrajših zveznih prog razpolagajo državne železnice v Beljaku z eno največjih naprav za iztovarjanje in nakladanje v Avstriji, ki predstavlja važnega činitelja v vprašanju kraja za pretovornjenje blaga. Elektrifikacija glavnih zvez, ki na proggi Spittal—Beljak in proti Trbižu dobro napreduje, bo mnogo doprinesla k še hitrejšemu prevozu blaga.

Prvotna zamisel je bila izrabiti to ugodno lego za iztovorjenje in prevoz posebno za tranzitno trgovino in tako ustvariti kraj za pretovarjanje italijanskega, jugoslovanskega in prekomorskega blaga. Ta kraj bi služil posebno trgovini z severnimi in vzhodnimi sosednimi državami, kot je Nemčija, od te posebno Bavarska, dalje Českoslovaška in Madžarska. Ta načrt je imel gotovo precej možnosti na uspeh. Toda takšen kraj za blagovna pretovarjanja je mogoče le polagoma razviti in potrebuje skrbne izgraditve, kar pa zahteva mnogo časa. Tudi je treba danes, ko politično ozračje še vedno ni umirjeno, šele postopoma ustvariti trgovinske in gospodarsko-politične predpogoje.

Kraj za pretovarjanje je važnega pomena za avstrijsko notranje gospodarstvo samo in ravno o tem širša javnost še ni dovolj poučena. Danes n. pr. vozijo živila in drugo vsakovrstno blago večinoma najprej na Dunaj in v druga severno ležeča mesta, kjer to blago najprej vskladišči. S teh mest pa prepe-

ljejo blago zopet nazaj v kraje, kamor spada, na Stajersko ali Koroško. Tako so morali pred kratkim prepeljati 7000 ton živil najprej na Dunaj, pri čemer je stala tovarnina okrog 600.000 šilingov, a pozneje je to blago zopet moralo nazaj v južno ležeče dežele. Ne glede na to da v slučaju prevoza živil izkladanje in nakladanje često škoduje kakovosti blaga, posebno pri sadju in zelenjavi, tako narastejo stroški za prevoznino na milijone, pri čemer pa že omenjeni ponovni prevoz nazaj v druge zvezne dežele požre milijone šilingov. V vseh slučajih je za prevoz najbolj ugodno, da se blago vskladišči v bližini meje, kajti končno določeni kraj, kamor to blago spada, še ni določen ob uvozu iz inozemstva. Iz tega obmejnega skladišča se lahko blago po najkrajši poti prepeleje na določeno mesto. Ne glede na odviše izdatke za tovarnino in prevoz je možno tukaj doseči celo zmanjšanje carine in sicer od 5—40%.

Zato pa je tudi eden prvih načrtov „Svobodne trgovske cone“ v Beljaku, zgraditi skladišča in potrebne hladilnice, da se na ta način omogoči potrebno načrtno razdeljevanje blaga. Skladišča in hladilnice pa prištedijo dragoce ne devize, kajti mnogo blaga se na ta način lahko vskladišči takoj v deželi, medtem ko je sedaj moralo biti vskladiščeno po inozemskih pristaniščih, za kar mora država plačati v inozemskem denarju.

Samo po sebi je umevno, da ima svobodna trgovska cona Beljak poleg tega skladiščno-gospodarskega načrta v načrtu tudi izgraditev industrijskih obratov, za kar so se že prijavi številni krogi iz gospodarstva in industrije. Takšni načrti so n. pr. zgraditev tovarne za krmo, luščilnica riža in stiskalnice za olje. Razen tega se namerava „Svobodna trgovska cona“ d. d. prav posebno zavzeti za koroško lesno gospodarstvo. (Po H. H. Welsler-ju.)

## Zdravniška oskrba v Angliji

V Angliji so pred šestimi meseci uvedli splošno zdravniško oskrbo, ki jo lahko dobi vsakdo zastoj. V zgodovini socialnega napredka je bil to sedaj največji korak naprej na poti, da se osvoboditi ljudje skrbi pred boleznijo in stroški, ki so z njo v zvezi. Ko se je nova zdravniška preskrba začela pred šestimi meseci, so zdravniki in javnost imeli resne pomisleke, kako bo stvar uspela. Angleški list „New Statesman and Nation“ je sedaj objavil nekaj podatkov, iz katerih je razvidno, da je vkljub velikanskim stroškom stvar vendarle dosegla velik uspeh.

Združenje britanskih zdravnikov se je v začetku načrtu upiralo, a prav zaradi tega so vzbudili v javnosti za načrt več zanimanja. Ko je zdravniška oskrba stopila v veljavo 5. julija 1948. leta, se je vpisalo vanjo od desetih devet oseb. K njej je pristopilo 97 odstotkov zdravnikov za splošne bolezni in 87 odstotkov zobozdravnikov v Angliji. Bolnice, katere so podržavili, so delale tako navdušeno, da so se v njih stroški povečali za 60 odstotkov.

Splošna javnost se je popolnoma okoristila z dobrinami tega načrta, in na splošno zdravniki, vkljub temu da se pritožujejo nad malenkostmi, sodelujejo požrtvovalno. Sicer je tudi bilo nekaj primerov, ko je delo bilo opravljeno malomarno. Naravno je, da vzbujajo taki slučaji pozornost, vkljub temu da so to le redki primeri v drugače vestni službi, ki jo opravljajo zdravniki vkljub velikim težkočam. Tako se je n. pr. mnogo govorilo o prevelikem izdajanju receptov za draga, nepotrebna zdravila. Stvar so natančno preiskali in izkazalo se je, da je bilo samo tisoč receptov nepotrebni od ogromne vsote 75 milijonov predpisanih zdravil. Zdravniki so se na drugi strani pritoževali, da so prihajali k njim ljudje po recepte za aspirine in druge praške zato, da bi jih dobili v lekarnah zastoj. (Vsa zdravila na zdravniške recepte je mo-

goče dobiti v Angliji na podlagi tega načrta zastoj!). Naval na lekarne je bil zaradi tega mnogo večji, kakor pa so pričakovali. Namesto 2.700.000 predvidenih receptov so morale lekarne izdati zdravila na 3.000.000 receptov. Čeprav je razlika velika, vendar ni prevelika v razmerju s celotnimi stroški zdravniške prakse. Nekateri se pritožujejo, da so stroški za zobozdravniško nego mnogo previsoki, da bi jim mogla biti država kos še naprej. Iz tega razloga so se sedaj osnovne državne plače zobozdravnikov znižale. Izkazalo se je, da so ljudje svoje zobe zanemarjali in da je zato zdaj, v trenutku, ko je stopila v veljavo prosta zobozdravniška nega, bil tak naval na zobozdravnike. Trenutno bi rabil trikrat toliko zobozdravnikov, kot jih je sedaj v službi. Zato so sedaj omejili zobozdravniško službo na najnujnejše slučaje, predvsem na zdravljenje zob otrokom in nosečim materam.

Druga panoga te službe, ki je tudi preobremenjena, je zdravljenje oči. Izračunali so, da bodo potrebovali v prvem letu proste zdravniške oskrbe 4 milijone očal, sedaj pa je število dosegljivo že 7 milijonov. Tovarne za očala imajo toliko naročil, da ne vedo, kdaj jih bodo mogle izvršiti in državni stroški so v tem pogledu ogromno narastli. Sedaj se je pokazalo, da so izrabili to priliko ljudje, ki si prej niso dali pregledati svojih oči, da so sedaj imeli zdravniški pregled in očala povrh — vse zastoj. Država ima v zalogi 20 različnih vrst očal. Enajst vrst je popolnoma prostih vseh stroškov, drugih devet pa izdajajo zastoj samo na poseben zdravniški recept. Toda naval na očala se bo kmalu ustavljal sam od sebe in vid ljudi se bo izboljšal.

Mnogo večje je povpraševanje po dragih ortopedskih predmetih (posebni čevlji, slušalke za gluhe, proteze in slično), kot je bilo do sedaj, ker si jih ljudje niso mogli nabaviti. — Zato jih iz-

## Organizacije v okviru evropskega sodelovanja

Količina papirja, ki ga porabijo pri delu za doseg evropske enotnosti, je ogromna.

Vzemimo kot primer organizacijo za evropsko gospodarsko sodelovanje: v Parizu je v prvih dveh mesecih obstoja OEFC tajništvo te organizacije za objavo dejstev, statistik in priporočil porabilo 10.569.056 s strojem pisanih in 2.563.500 tiskanih listov.

Po načelnem računu naj bi OEFC do danes porabila skupno 65 milijonov tiskanih listov, kar pomeni 150.000 listov za vsakega člana tajništva. Sestanki raznih odborov in skupin, ki so uporabljali ves ta tiskan papir, so do 1. januarja 1949 dosegli lepo število 1462.

Opozoriti pa je, da je OEFC šele ena od številnih organizacij, ki se zdaj bavijo s problemi evropskega sodelovanja in da so njeni sestanki le eden od mnogih tisočev podobnih sestankov. V novi abecedi evropskih kratic stoji OEFC v sredini med BIS in UIC, med EMICO in TUCCERP ter vsemi drugimi.

Banka za mednarodne ureditve (Bank for International Settlements — B. I. S.) je izvršilni organ nedavnega dogovora za medevropska plačila. Mednarodna zveza železnic (Unione Internationale des Chemins de Fer — U. I. C.) tvori skupno podlago evropskih železniških uprav. Odbor evropskega preseljevalnega gibanja (European Migratory Movements Committee — EMICO), s sedežem v Rimu, se bavi s potrebami in željami mož in žen, katerih se to gibanje tiče.

Posvetovalni sindikalni odbor ERP (Trade Union Consultative Committee for ERP — TUCCERP) se bavi tudi s sodelovanjem evropskih delavcev.

Ta seznam bi morali še dolgo nadaljevati, če bi hoteli omeniti vse te organizacije. Spomnimo se le še skupine za študij evropske carinske zveze, evropske komisije za turizem in konference za vozne rede mednarodnih transportov.

Poglejmo zdaj proti Zenevi, kjer je zasedalo pred leti v znani palači Društvo narodov. Tu se je naselil glavni stan Združenih narodov; tu je mednarodni urad dela; tu je mednarodna bežinska organizacija; tu je gospodarska komisija za Evropo, ki dela na tehničnem polju in ki se v sodelovanju z vzhodno Evropo bavi z bistvenimi vprašanji premoga, jekla, dobav energije, lesa, dalje trgovine, transportov in raznih drugih zadev, ter svetovna zdravstvena organizacija.

Vse te organizacije so ustanovili zaradi določenih točnih potreb, seveda se vse ne more na en mah ustvariti. Vse te organizacije so posledica nujne potrebe medsebojnega podpiranja, toda v časih se ta potreba izgublja v praznih govoričenjih.

Strokovnjaki, ki so člani teh organizacij, pravijo, da se mednarodno sodelovanje še dovolj lahko ustvarja, da pa se le prehitro — kadar predložijo posamezne vlade svoje odločilne poglede na stvar — skuša sporazum doseči le na najnižjem skupnem imenovalniku v vsoti raznih narodnih predsodkov.

Kot izgleda, zdaj ni potrebno povečanje strojev, temveč enostavno povečanje goriva in mogoče enostavno le več dobre volje in odločitve, da naj ta mehanizem obratuje. Evropski narodi pa morajo vedeti in ceniti dejstvo, da so ta mehanizem ustanovili, da dela za njih. (CAD)

dajajo samo v slučajih, kadar jih predpiše zdravnik, ker jih zdravje in fizična sposobnost bolnika neobhodno zahteva. Tisoči, ki so do sedaj vdano prenašali svojo pohabljenost in bili nespособni za delo, bodo mogli sedaj lažje živeti in delati.

Celotni načrt nove zdravstvene oskrbe je šele v razvoju. Šele sedaj so se pokazali vsi nedostatki prejšnje nezadostne zdravniške nege. Stroški za izvedbo te nove preskrbe so veliki, toda končni cilj je izredne vrednosti.

# Izpod domače lipe

## TINJE

Upamo, da bo naš glas našel mesto v „Koroški kroniki“. Morda se komu zdi, da nismo tega vredni, češ da smo ji postal nezvesti. Temu pa ni tako. Vse do sedaj smo le potrpežljivo čakali na ugodno priliko, da iztremo svoje novice.

Za novo leto bodo gotovo hiteli iz vseh krajev pravit, koliko je bilo rojstev, porok in pogrebov. Mi bomo to povedali šele na koncu dopisa.

Najprej vam povemo, da smo z lansko letino kar zadovoljni. Noben človek in nobena krava nista preminula od lakote. Za normalno potrebo nam je že dal Bog vsega dovolj. Zato smo se mu kot skupnost zahvalili z zahvalno službo božjo kar pod milim nebom, da nas je bolje videl in slišal. Za to priložnost nam je zapel mali, a lepo pojoč zvon, ki se je edini od vseh koroških zvonov vrnil iz ruskega ujetništva. Ta zvon je pravzaprav last podružnične cerkve v Vabni vasi. Zato je bila nekaj časa po vrnitvi njegova nadaljnja usoda negotova. Nazadnje je pa le zmogla zdrava pamet in dobra volja. V nedeljo 3. oktobra se je že razlegel njegov glas iz visokega zvonika tinjske cerkve.

Na predvečer 10. oktobra pa je ta zvon že moral zapeti svojo žalostno pesem: gori, gori! Namesto kresov in bakljade smo doživeli nepričakovani požar, ki je izbruhnil v gospodarskem poslopju pri Hanžu v Dravskem dvoru. V kratkem času je bilo poslopje z vsemi spravljenimi pridelki in stroji popolnoma uničeno. Deseti oktober je bil za Tinje zato bolj dan žalosti, saj se je vsem smilila uboga posestnica, ki je v zadnjih desetih letih že drugič pogorela. Dobri ljudje pa so ji kmalu pomagali in sedaj, ko to pišemo, novo poslopje že stoji.

Kdor je že kdaj hodil po stopnicah, ki vodijo od peka do cerkve in jih šteje, se je lahko pri tem naučil šteti do sto in še čez. Nekateri Tinjčani pa te poti niso hoteli več narediti, tudi ob nedeljah ne. Bali so se, da bi si že pri številu tri ne zlomili noge. V jeseni pa smo stopnišče temeljito popravili, da je sedaj sprehod po teh stopnicah pravi užitek.

Ne smemo pozabiti omeniti tudi naše šole. V tem šolskem letu je postala štirirazrednica. Ta pridobitev bo gotovo dobro vplivala na vzgojo in pouk naše mladine, kateri naše učiteljstvo posveča vse svoje moči. Nekaj novega je tudi prehranjevanje otrok v šoli. Vsak dan opoldan jim skuhaajo toplo in tečno jed.

Videti bi morali otroke, s kakšnim tekom in vnemo so pri tem poslu!

Za božične praznike so nam naši šolarji v dvorani pri Kramerlu priredili lepo božično slovesnost. Na sporedu so bile deklamacije, petje in dve igrici, ena slovenska, druga nemška. Videlo se je, da so bili otroci z vso dušo pri svojih vlogah. Krasni prizori z angelčki in Jezuškom so nam potrdili mnenje o dobrem talentu otrok in o spretnosti ter požrtvovalnosti naših učiteljev. V obeh igricah so skupno sodelovali otroci slovenskih, nemških in celo madžarskih staršev. S tem je šolsko vodstvo lepo pokazalo otrokom in vsej javnosti, da je le v dobroljnim medsebojnem sodelovanju vseh narodnosti prava pot k skupnim dobrinam, k sreči in blagostanju. Na vse to so bili otroci obdarovani z lepimi darovi.

Pri naši drugi šoli v Vabni vasi pa smo še kar na prazgodovinskih tleh. Lansko poletje so dunajski učenjaki s pomočjo nekaj krepkih Bosancev izkopali poleg šole temelje nekega prazgodovinskega templja. V starodavnih časih so menda Vablinčani tam častili boga „Kukulusa“. Zdaj tega „starega boga“ nihče več ne pozna in ne časti, kar se še našemu dobremu Bogu tu in tam primeri. Največja sreča pri vsem izkopavanju pa je v tem, da so po dolgem trudu našli star vodnjak in v njem le nekaj skisane vode, ne pa zlatnikov ali celo nafte, kakor so nekateri mislili. To zadnje odkritje bi gotovo povzročilo nove politične zapletljaje v deželi. Kdo se bo pa prepiral za nekaj litrov pokvarjene vode?!

Mi Tinjčani se ne hvalimo sami. Toda kar je resnica, je prav, da se izve. Poleg Rožeka smo mi gotovo najbolj napredni Korošci. Nekdo je dejal, da je naša „špraha elektriš“. Nam pa za to hvalo ni in tudi tega ne trdimo. Res pa je, da se glede radia meri z nami lahko samo še Rožek, Berlin in pa Marshallov načrt. Le poslušajte vsaj en teden vsak dan radijska poročila od začetka do konca, pa boste vedno slišali tudi o nas. Pri opoldanskih poročilih namreč vsemu svetu oddajamo, kako globoka je Drava pri našem mostu. To je za nas in za vso Koroško silno važno, da se vidi, kdaj smo normalni in kdaj nenormalni.

Zdaj, ko ste že dovolj radovedni, pa vam le povemo, da smo preteklo leto imeli 31 krstov, 17 porok in 13 pogrebov. V primeri s predlanskim letom je vsega manj. Za ta „deficit“ je pa tale razlaga: krstov je manj, ker je bilo

manj lešnikov, porok pa, ker je bilo tudi češenj, češpelj in žganja bolj malo.

Na koncu pa vas vse lepo pozdravljamo in voščimo vsem prav zadovoljno in srečno novo leto! Ker smo malo prepozni, da bi vas povabili na praznik našega patrona Valentina, ki je bil 7. januarja, vas zato povabimo na drugega Valentina, ki bo 14. februarja. Seveda je škoda, da na prvega Valentina niste prišli. Imeli smo pripravljeno gos in ker vas ni bilo, smo jo sami pojedli. Če boste prišli pa na drugega, morate gos s seboj prnesti. Pa ne smete obupati. Kakšno taco boste že dobili. Na svidenje!

## ŠTEBEN V PODJUNI

Stojimo v začetku novega leta. Vsak človek rad pogleda na pretekli dan, ga presodi in je vesel, če je storil kaj dobrega. Pa tudi to, če storimo kaj manj vrednega, moramo presoditi in se potruditi, da bomo naredili boljše. In zato bomo pogledali nazaj ter povedali, kaj vse se je pri nas v tem času zgodilo.

V fari se je rodilo 7 otrok in sicer 3 dečki in 4 deklice. Pogreba smo imeli dva. Rakebova mati je umrla v starosti 82 let, Kosov oče pa je bolehal na vodenici. Ko ga je spravila bolezen v posteljo, je po kratkem trpljenju umrl.

Meseca avgusta smo imeli „žegnjenje“. Sredi veselja smo izvedeli, da je bil Janez Spitz, sin Kosovega očeta ustreljen v gozdu. Zadet je bil v trebuh in je po treh dneh v celovski bolnici umrl. Zločincem še niso prišli na sled, vendar izgleda, da ne bo ušel roki pravice. Rajnim naj sveti večna luč!

Poroko smo imeli v Štebnu samo eno. Graničar Jožef Koller si je izbral za družico Erno Mack. Pri poroki so jima peli naši pevci; na „ohceti“, ki je bila v Globasnici, pa so skrbeli za zabavo. Poročil se je tudi Robert Eržen, po domače Kunčič in je vzel zvesto Žnidarjevo Lenko iz Breške vasi. Ženitovanje nista imela v domačem kraju. Nekaterim to ni bilo prav. Obema paroma želimo mnogo sreče in veliko otrok!

Z letino smo bili kar zadovoljni. Sicer je bilo precej dežja, pa je žito kljub temu dobro uspelo. Krompirja je po oddaji ostalo samo za domačo potrebo, sadja ni bilo nič, krme pa smo nakosili čez glavo. Tako bomo imeli mleka do nove krme dovolj. Zato priporočamo, da vsak v primeru žeje seže po kozarcu mleka. Mnogim bi bolj teknilo kot pivo ali kakšna druga alkoholna pijača, ki jo imamo pri nas dovolj. Z novim letom smo dobili tretjo gostilno. Foltej Eržen, po domače Zlokar, je odprl prijazen lokal in zagotavlja, da bo postregel samo s pristno kapljico.

Tudi Miklavž nas ni pozabil. Obdaroval je vse pridne in opozoril vse poredne, naj se poboljšajo. Največ daril pa so dobili naš prečastiti gospod Vrhnjak. Ni čuda, saj so naši želji, da bi ostali še dalje časa pri nas, ugodili. Zato jih je tudi sv. Miklavž primerno obdaril.

Pred božičem je naša vas in cela občina Globasnica, pod katero spadamo tudi mi, dobila električno luč. Zelo smo veseli, da je KELAG ugodila naši želji. Lepo se je posvetilo v naših domovih in hlevih; toda posvetilo se je tudi v naših žepih, da je kar groza. Če nam pravijo, da smo napredni in živimo brez skrbi, mora človek, ki vas šteben dobro pozna, drugače soditi. Za sprehajanje, pijačo in morda tudi za zabavo je že poskrbljeno. Ko pa pride ponedeljek, vidiš, da nisi na pravi poti. Pot, ki pelje k delu, to se pravi na polje, kjer se prideluje kruh, ali v gozd, kjer dobivamo drva in predvsem steljo, je zelo slaba. Ta pot je skrb, ki bi jo morala prevzeti cela občina. Ko pride čas stelje in drv, vidiš kmete iz Globasnice, Malevasi, Večnevasi itd. Tudi avtov in traktorjev ne manjka. Mislimo, da bi za popravilo poti tudi trdke kot: Leitgeb, Kraut, Reiter in tovarna na Reberci lahko prispevale po svojih močeh. Saj one bi bile v glavnem zainteresirane pri popravilu, ker spravljajo les iz naših dohrav. Želeti bi bilo, da bi občinski očetje to potrebo uvideli in tako to pot za občinsko naredili. Saj jo uporablja res cela občina.

To bi bili glavni dogodki pri nas in težnje v starem letu. V novem letu pa upamo, da bomo vedeli kmalu kaj veselega povedati.

## ŠMIHEL

Gotovo je Šmihel pri Pliberku eden najživahnejših in najdelavnejših krajev na Spodnjem Koroškem. Vedno imajo tam kaj novega. Za božične praznike so se pri polnočnici postavili s petjem, kakor še nikoli. Polnočstevilen zbor je spremljal orkester. Toda Šmihelčanom se je zdelo to še premalo. Za praznike so nam igrali igro „Peterčkove poslednje sanje“. Tokrat je bila božična farna prireditev. Ljudje pravijo, da tako lepe božične igre še niso videli. Zato smo v nedeljo tudi mi iz radovednosti prišli. Zavili smo najprej tja, kjer so navadno bile igre, pa je tam bilo vse tiho. Povedali so nam, da je igra v kaplaniji, toda da se ne izplača iti, ker ne bomo mogli v dvorano. Toda malo s silo, malo milo, smo se le prerinili v dvorano, da smo bili kot sardine v škatli. Tako stisnjeni smo bili, da še robca nisi mogel vzeti, da bi si solze obrisal, ko je Jezušček prišel po Petricka. Ze tretjič tako pol- (Nadaljevanje na 8. strani)

## MAUSER KAREL:

# KAPLAN KLEMEN

## ROMAN

(Nadaljevanje)

44.

»Storila bom, kakor sem obljubila. Ko mi bo dal denar, se bom na glas zahvalila. Tedaj bodi pripravljen. Denar bom držala v roki, da ga boš lahko natančno videl.« Resnik strmi v tla. Nič več ne ve reči.

\*

Ko se je s prvim mrakom Plaznikova opravila, je začutila, da se ji tresejo noge. Neznani strah jo je grabil za srce in v glavi je čutila omotico.

Vsaj eno uro mora zdržati. Zavoljo Resnika.

Kakor pijana je stopila iz barake in odšla po koloniji. Večer je bil lep, topel, ob gorah so ležali oblaki.

Pred kapelo je obstala. Resnik, Mohor in Prečnik so stali na cesti ob starem bezgu.

Stisnila je ustnice in se skušala zbrati. Pred vrati je za hip obstala. V sobi je bilo tiho.

Nato je potrkala in vstopila.

Ko je sedla na stol, se je ustrašila, da ne bi zapazil njenih drgetajočih rok.

»Prišla sem, kakor ste mi naročili.«

Glas se ji je tresel.

Klemen je z ostrimi očmi gledal vanjo. Bala se je, da ne bo dolgo vzdržala. Ču-

dna vročina iz glave se ji je raztekala po telesu.

»Kako, gospodična? Nocoj ste videti bolj bleda kakor po navadi.«

Kakor da nalašč vrta v njene misli, kakor da že vse ve.

»Se vam zdi?«

Ni vedela drugega reči.

»Denar sem dobil. Za prvo silo. Nekaj se bo dobilo še pozneje. Zberite vse svoje moči in mislite samo na svoje zdravje. Pustite Resnika in vse drugo ob strani. Za vas je glavno, da rešite mladost.«

Odprl je predal. Milena je priprla oči in pritegnila sapo. S poslednjo močjo je skušala odriniti misli, ki so silile vanjo.

Še je čas, še lahko pove, kam jo je pahnil Resnik in izpove greh, ki ga je storila v srcu.

Toda sovražstvo do Resnika je premočno. Ne more več nazaj, zadržati mora mrežo.

Na mizi leži zelena kuverta.

»Za prvo silo sem priverčal petsto dinarjev. Upam, da jih boste res porabili samo za zdravje. Ne igrajte se več z življenjem.«

Videla je, kako je vzel denar iz kuverte. Stotaki so bili, ki so se svetili ob luči.

Naštel jih je na mizo.

Sedaj mora priti. Plaznikova ve, da Resnik stoji ob oknu in čaka na njene besede. Bankovci ji gore med prsti.

»Hvala, gospod kaplan.«

Nato je kriknila in se zazrla v okno.

Tudi Klemen se je obrnil in Plaznikova je videla, kako se mu je nenadoma sprelila bledeča od čela do ustnic.

Resnik, Mohar in Prečnik so buljili skozi okno. Potlej so koj zginili. Klemen je slišal le še kletev, ki je trdo padla na cesto.

Plaznikova je prižela vekati. Nenadoma se ji je utrgal jok prav od srca, napetost v

njej se je zrušila in v tem trenutku je bila brez moči.

Klemen je bled strmel vanjo.

»Zasledoval vas je,« je skoraj dahnil.

Samo prikimala je. Bala se je spregovoriti. Ko se je vzdignila, mu ni dala roke. Tudi zahvaliti se ni mogla znova. Omahnila je skozi vrata in njena bridkost je bila velika in tako resnična kot še nikdar v življenju.

Doma se je zagnala na pograd in ko je vstopil Resnik, se ni obrnila. Vek ji je kar naprej stresal ramena.

Šele, ko ji je Resnik položil roko na ramo, se je vzdignila. Kakor nora se je zastrmela vanj.

»Izdala sem ga.«

»Menda se ne ženeš zato?« se je jedko nasmehnil.

Nj mu odgovorila.

Zdaj je obmolčal tudi Resnik. Sedela sta tiho na pogradu, Resnik z glavo v dlanéh.

»Ujet je kakor miš v pasti,« je krehnil čez čas Resnik. »Mohor in Prečnik verjameta.«

»Kaj verjameta?« je skoraj siknila Plaznikova.

»Da ni boljši od drugih, da živi dvojno življenje, enega zase in enega za nas.« Potlej sta spet molčala.

»Denar dobiš. Nekaj si tako že dobila.« Resnik sam ne ve, kako bi začel.

Čez čas je siknila Plaznikova skozi zobe: »Pojdi.«

Brez besede je vstal in šel.

\*

Drug dan do večera je vedela že vsa kolonija.

Kaplan je dal Plaznikovi denar. Seveda, za vlačuge ga ima. Reveža pa ne vidi.

## O zastrupljenju prašičev z nepravilnim krmljenju

(Nadaljevanje s 5. strani.)

neprebavljenih ostankov (neprebavljiva vlakna) perja.

Krmljenje s pesnim perjem je ponekod zelo udomačeno in zanimivo je, da se obolenja in pogini prašičev pojavljajo le pri nekaterih rejcih in tudi ne v začetku, ampak šele po nekaj dneh ali tednih takega krmljenja. Prašiči lahko obolijo prav tako, če dobe prekuhano, sveže natrgano ali pa skuhamo in že dalj časa pripravljeno perje.

Kako pa spoznamo te vrste obolenja in zastrupljenja? Neki primer takega zastrupljenja, kjer je obolelo večje število prašičev, je bil naslednji:

V vzornem svinjaku z 20 prašiči so bile pri opoldanskem krmljenju vse živali zdrave in so do čistega pojedle vso krmo, ki je obstajala samo iz kuhanega pesnega perja. Nekako dve uri potem jih je hotel gospodar spustiti v tekališče, pa je opazil, da so vse živali bolne, nekatere tako hudo, da jih je moral takoj zaklati. Bolni prašiči so mirno ležali v svinjaku in jih nikakor ni bilo mogoče spraviti pokonci; zadnje noge jih niso držale in pri nekaterih je bilo mogoče opaziti tudi krče mišičja. Pri vseh obolelih prašičih so bila ušesa in noge mrzle in je tudi telesna toplota bila izredno nizka, namreč 37,5 do 38,5° C, dočim je normalno 39 do 40° C. Barva kože, ki je pri zdravih prašičih nekoliko rožnata, je bila sivoplava in posebno pozornost je vzbujala svinčeno siva barva rilca. Nekateri živali so tudi kolcale ter bljuvale in izredno hitro dihale. Tako obolele živali so mrzle, dočim so pri najbolj razširjeni in znani bolezni prašičev v naših krajih, svinjski rdečici, skoro ves čas trajanja bolezni prašiči vroči. Slično vročino imajo prašiči tudi, če obolijo za svinjsko kugo, ki je v zadnjih letih kaj pogosta bolezen naših prašičev. Nadaljnjih znakov, ki jih lahko ugotovi samo živinozdravnik, ne bomo naštevati, ker že navedeni lahko služijo v pravočasno opozorilo. Če je takojšnja živinozdravniška pomoč izključena, je treba obolele živali brez odlašanja zaklati, da se s tem reši vsaj meso, ki je užitno za človeško prehrano.

Zanimivo je, da na takem zastrupljenju lahko obole vsi prašiči kmalu po krmljenju ali pa obole le nekateri, dočim drugi ne kažejo sploh nobenih znakov bolezni; nekateri prašiči tudi le lažje obole, pa si kmalu zopet opomorejo. Često se pripeti, da pogine prašič med dvema obrokom krmljenja in da po-

tem šele živinozdravnik pri raztelesenju ugotovi znake zastrupljenja.

Da se prepreči zastrupljenje prašičev s pesnim perjem, se priporoča (Hotter) pri kuhanju pridati na 10 kg svežega perja 10 gr (1 žlico) krede; s to napravimo namreč oksalno kislino neškodljivo. Kljub temu pa je potrebna previdnost pri krmljenju z izključno samo pesnim perjem, ki naj zato nikdar ne traja nepretrgoma več dni ali celo tednov, temveč naj se vsakih par dni prekine z drugim krmljenjem. Še bolje pa je pesno perje mešati redno z drugo, izdatnejšo krmo, da se na ta način izognemo nevarnosti zastrupljenja prašičev z enostranskim krmljenjem in se obvarujemo tako občutne gospodarske škode.

## Koroški slikar Marko Pernhart

(Nadaljevanje s 3. strani)

Leta 1857 se je Pernhart posvetil zlasti Velikemu Kleku. Z neznanskim trudom in s smrtno nevarnostjo je lazil na znameniti vrh in ondi risal v hudem mrazu in vetru panoramo, razgled na vse strani. Od oktobra 1857 do maja 1858 je potem doma pridno slikal in dovršil devet slik. Razstavil jih je v Celovcu. Leta 1858 in 1859 je bil zopet sedemkrat na Velikem Kleku. Nekoč je zdrknil nad prepadom. Bil je v smrtni nevarnosti. Le skoraj čudežno se je še rešil. Nenadoma so mu lasje čisto osiveli. Rad bi bil tudi drugim pokazal, kaj se vse vidi z vrha Velikega Kleka. Leta 1860 je v Celovcu razstavil vso panoramo, tri metre visoko in devetnajst metrov široko. Napravil je iz desk nekakšen „cirkus“, kjer je od zgoraj prihajala svetloba. V sredi je bila nekaka prižnica. S te prižnice je bil razgled na velike slike okrog res tak, kakor da bi človek stal na 3798 metrov visokem vrhu Velikega Kleka. Kaj takega še svet ni videl. Vabili so ga še v druga mesta. Tako je šel s svojim „cirkusom“ v Gradec in na Dunaj, kjer je Avstrijsko planinsko društvo kupilo njegove velike podobe. Sedaj so te podobe, panorama Velikega Kleka, v muzeju Rudolfinumu v Celovcu. Pernhart je še naslikal panorame, razgleda z drugih gor, tako z Dobrača, Mangarta, Stola, Svinške planine, Magdalenske gore, Strmca, Višarij, Triglava, Šmarne gore.

Ko je bival Pernhart v Vetrinju kot Morov učenc, je dal Maks vitez Moro, pozneje ravnatelj Koroškega zgodovinskega društva, po Pernhartu naslikati najznamenitejše grajske razvaline na Koroškem. Te slike, 197 jih je, so sedaj last Koroškega zgodovinskega društva v Celovcu.

In je utonil skoz vrata kakor gora.

Nič še ni vedel, kaj bo storil. Samo tega si je bil svest, da se ne bo premaknil iz kolonije. Za trenutek je stal na cesti. Ali bi stopil do Plaznikove ali bi jo pustil z mirrom? Ali je morda boljše, da počaka, da se ujasni skaljena voda? Morda bi se zaletel, če bi nekaj prehitro naredil.

Misel, ki mu je vstala ponoči, ga je žgala in pekla in ni se je mogel znebiti.

Če ni Plaznikova delala po naročilu? Nenadoma je prišla misel in ni se dala odgnati. Prav do jutra je bodla kakor zastrupljen trn.

Šele pred kapelo se je znova znašel. Otroci so ga čakali.

Nasmehnil se jim je.

»Bj se radi žogali?«

Prinesel jim je žogo. Stali so okrog nje-ga in zrlj vanj.

»Le žogajte se in pridni bodite.«

Ni jim vedel kaj reči.

Potlej se je oglašil Prečnikov.

»Mi vas imamo radi, veste.«

Klemen je z vročo roko pobrodil po fantovih kuštrih.

Sredi igre je prišel Prečnik, udaril fanta s pestjo po glavi in ga jokajočega odgnal domov.

»Tu se ne boš vlačil.«

Zdaj šele je bolečina bruhnila iz Klemen-a. Zasukal se je in utonil v sobo. Padel je na klečalnik in se z mokrimi očmi zastrmel v Kristus, ki je imel Sernjavskijevo glavo.

In kakor da skoz trpeča usta Kristusova govori Sernjavskijev glas.

»Morda bi bilo boljše, ko bi odšli od nas. Vse je prekleto.«

(Dalje prihodnjich)

Pernhart je napravil okoli 1200 oljnatih slik in mnogo risb. Zapustil je 65 risanih knjig, delo trintridesetih let. Vse to spričuje ogromno marljivost njegovo in veliko nadarjenost. Njegove slike so raztresene po raznih krajih. Veliko jih hrani deželni muzej v Celovcu, nekaj celovška škofijska palača in razni veljaki. Več Pernhartovih slik je v Narodnem muzeju v Ljubljani. Kranjska hranilnica v Ljubljani hrani štiri poglede s Stola in štiri s Šmarne gore. Vseh teh osem slik je imel prvotno ljubljanski knezoškof dr. Jernej Vidmar.

Lahko bi bil Pernhart s svojimi slikami obogatel. Pa ostal je skromen in ponižen. Včasih je zavrnil večjo ponudbo, češ da slika ni toliko vredna.

Ko je Pernhart potoval nekoč na Stol, je zdrknil in se ponesrečil. Tako se je obtokel, zlasti v spodnjem delu telesa, da so ga morali operirati. A navzlic temu je po dolgi bolezni umrl. To potrjuje tudi njegov osebni znanec in daljni sorodnik Jakob Kriegl, po domače Hinko v Tinjah. K bolezni raka so se pojavila še znamenja jetike. V svojih bolečinah je bil tako potrpežljiv in vdan v božjo voljo, kot more biti le odkritosrčno veren katoličan. Previden s sv. zakramenti je v bolnišnici v Celovcu, v Šentvidskem predmestju šte. 3, umrl dne 30. marca 1871, star 47 let. V mrliški knjigi mestne župnije St. Ilj v Celovcu je kot vzrok smrti označena jetika (Lungentuberkuloze).

V mrliški knjigi ni pri drugih imenih nobenega naslova. Tukaj pa je pristavljena beseda gospod — Herr Markus Pernhart, akademischer Maler. Že to kaže, kako so ga spoštovali. Pokopali so ga na pokopališču v St. Rupertu pri Celovcu. Ostal je samski. Starši so mu že prej umrli. Kakor pesnik Vodnik, bi lahko zapisal tudi Pernhart: Ne hčere ne sija po meni ne bo. Pa kljub temu je njegova smrt pretresla srca in orosila marsikatero oko. Koroška dežela je plakala za svojim zvestim sinom, enim najboljših. Njegov pogreb je združil vse sloje v odkritosrčnem žalovanju. Poleg sorodnikov v preprosti siromašni kmečki obleki so stopali za krsto najimenitnejši celovški meščani. Na njegovem nagrobniku so označeni robovi Velikega Kleka, s katerim se je tako proslavil. V Celovcu je sedaj ulica, kjer je Glavna pošta, po njem imenovana „Pernhartgasse“.

Lepa je naša koroška domovina. Stvarnik jo je bogato obdaroval z naravnimi lepotami. Hvaležni smo tistim, ki so nam te lepote odkrili in jih pokazali ostalemu svetu. Prvi med temi je slikar Marko Pernhart — Pernhart, pridni sin ubožne domače verne rodbine.

## Kako bo vreme v januarju?

Okrog 15. januarja bo dosegel mrzli celinski val svoj višek.

Okrog 20. januarja se bo pričelo toplejše vreme s padavinami. Temu bo sledilo kratkotrajno izboljšanje vremena. V nižinah pa bo vkljub temu po večini megleno vreme z nočnim mrazom in slano.

Okrog 25. januarja se bo pričelo megleno, vetrovno vreme s padavinami. Postalo bo bolj toplo.

Okrog 29. januarja bo najbolj toplo.

Proti koncu meseca se bo vreme zopet spremenilo. Vreme bo bolj mrzlo, toda slabo.

## Oklic mila za januar

Oklican je na:

odrezek E 4, nakaznice za milo M in N, ki so veljavne od 1. oktobra 1948 do 31. januarja 1949 en košček lahkega mila, ki vsebuje 16 gr maščobne kisline; odrezek B, nakaznice za milo S, en košček lahkega mila.

S tem oklicem za mesec januar so postali odrezki E 3 nakaznic za milo M in N neveljavni.

Za nadaljnje oklice je treba shraniti stalne odrezke nakaznic za milo M, N

in S, naklada 7, ki še niso bili oklicani in veljajo za nakup pralnega praška in namakalnih sredstev.

Ostanki enotnega mila, ki vsebuje 11,2 gr maščobne kisline in jih imajo še v zalogi izdelovalci, razpošiljalci in prodajalci, so s takojšnjo veljavnostjo v prosti prodaji.

Enotno milo, ki vsebuje 16 gr maščobne kisline, pa ostane še nadalje vezano na nakaznice za milo in ga zato trgovci smejo prodajati le na odgovarjajoče oklicane odrezke.

## ŠMIHEL

(Nadaljevanje s 7. strani)

no! Videli smo, kako se Peterček, sirota brez staršev, pogovarja na sveti večer z babico in ji pripoveduje, kaj vse je bral v knjigi: o vilah, škrtih, kralju Matjažu in Alenčici. Petrčkova umrla mamica priključuje blagodejne sanje nad Peterčka in ta zasanja: berač, ki sta mu dala prenočišče, se spremeni v čarovnika in pelje z mesecem, ki jima sveti na poti, Peterčka pod Peco, kjer spi kralj Matjaž. Kralj Matjaž in njegov dvor se prebudita iz stoletnega spanja, slavnostno sprejme Peterčka in Alenčica mu razkaže ves dvor. Toda ko jo Peterček povabi na zemljo, Alenčica zbeži in vsi zopet zaspijo. Potem peljeta čarovnik in mesec Peterčka v gozd, kjer slavijo živali in drevesa svoj svetovnočni praznik. Opolnoči pride Jezušček z angelci in vse blagoslovi. Peterček ga poprosi, da naj ga popelje k ljubi mamiči, po kateri vedno hrepeni. Jezušček mu obljubi, da pride še isto noč ponj.

Ko se Peterček prebudi, še ves živi v sanjah, vendar ve, da bo umrl. Med klicanjem mamice umre in Jezušček ter mamica prideta ponj.

Kar presenečeni smo bili, kako so mogli na tako majhnem odru in tudi ob sredstvih, ki so na podeželskem odru spraviti tako igro skupaj. Poleg tega pa še igrati tako dobro, saj igra zahteva dobrih moči, zlasti nekatere vloge.

Igra je polna lepih verskih, vzgojnih in življenskih misli. Med drugimi slišimo tudi, kako Peterček toži: „Mamica je često rekla, da ljudje so zlobni.“ Oče Hrast pa mu modro odgovori:

„Veš kaj, če so zlobni, pa naj bodo, saj so v svojo lastno škodo.“

Midva kar pri miru jih pustiva, in prijatelja bodiva.“

Kralj Matjaž nas potolaži, ko napove, da bo samo ena postava razširjena: „Usmiljen bodi, ker svet bo prerojen in zveličan le v dobroti.“

Da, takih iger potrebujemo in takih si žele ljudje. Take igre vzgajajo in dvigajo človeka k dobremu, lepemu in plemenitemu! To je zdrava kultura naroda!

## Radio Celovec

NEDELJA, 16. januarja:

7,15 Jutranja glasba.

17,10 Pregled radiskega sporeda za prihodnji teden.

19,30 Slovenske narodne, poje mešani zbor iz Šmihela.

PONEDELJEK, 17. januarja:

7,15 Ženska ura in jutrn. glasba.

16,00 Literarna ura.

17,10 Poročila.

TOREK, 18. januarja:

7,15 Gospodarska ura in jutrn. gl.

17,15 Poročila.

SREDA, 18. januarja:

7,15 Govori domači zdravnik in jutranja glasba.

17,10 Poročila.

ČETRTEK, 19. januarja:

7,15 Zanimivosti.

17,10 Poročila.

19,30 Otroška ura.

PETEK, 20. januarja:

7,15 Pomenek o vzgoji in jutrn. gl.

17,10 Poročila.

SOBOTA, 21. januarja:

7,15 Pregled svetovnega tiska.

17,10 Poročila.